อาตุสมาค

เรื่องภาพธรรมะ
ที่
เรียบเยวษัน
ปี
๒๕๑๑

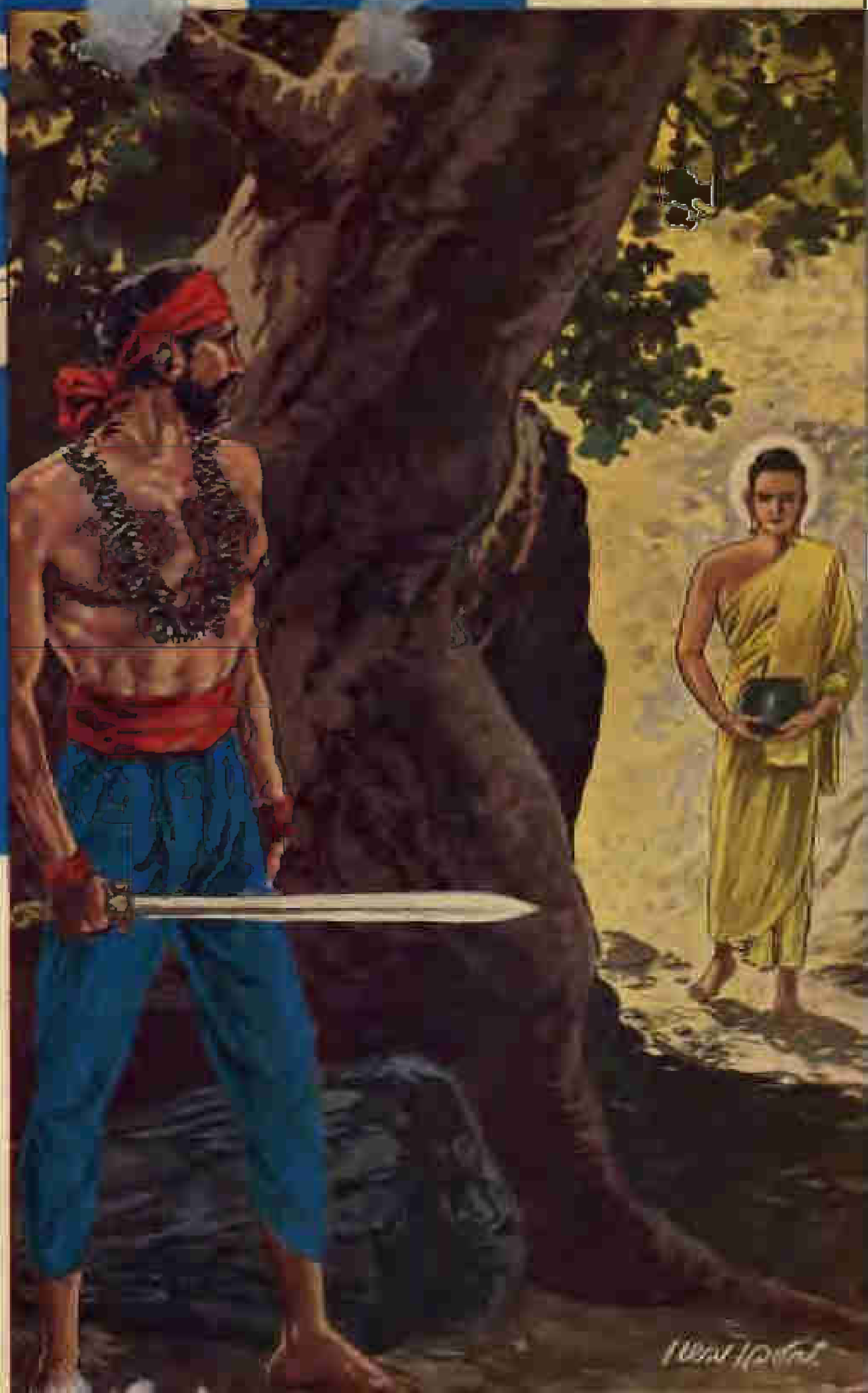

ภาพโดย เหมเวชกร
ตพิมพ์เผยแผ่ โดย
ทรีกสมาคมแห่งประเทศไทย

องคุลิมาล

จาก

เรื่องไต้รมกาสาวพัสตร์

ของ ส.ช.

เทม เวชกร สร้างภาพ

มณฑา แสงสมบูรณ์ จัดทำคำบรรยาย

ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย

ในพระบรมราชูปถัมภ์

จัดพิมพ์

๕/-

สถิติการพิมพ์

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๒ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๐๔ จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๐๕ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

ก
ย
294.342
ม14

15/03/2566

№ 9 4 8 9 2

คำนำในการพิมพ์ครั้งที่ ๒

หนังสือเรื่อง **"องคุลิมาล"** เป็นหนังสือภาพธรรมะเรื่องที่ ๒ ที่ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้จัดทำขึ้นต่อจากหนังสือพุทธประวัติประกอบภาพ นับเป็นที่น่ายินดีที่หนังสือเรื่อง **"องคุลิมาล"** ได้รับการต้อนรับจากนักเรียน ครูอาจารย์ และประชาชนอย่างอุ่นหนาฝาคั่ง บางโรงเรียนเช่น **โรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม** และผู้มีจิตศรัทธาบางท่านเช่น **คุณโนรี ลวะเปารยะ** แห่งยุวพุทธิกสมาคมอุบลราชธานี ได้ช่วยรับหนังสือนี้ไปจำหน่ายโดยไม่คิดส่วนลดแต่ประการใด ภายในเวลาเพียงปีกว่า หนังสือจำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม ที่พิมพ์ขึ้นครั้งแรกก็จำหน่ายหมด ได้มีผู้มาติดต่อขอซื้อหนังสือนี้อยู่เสมอ ทางสมาคมจึงได้จัดพิมพ์หนังสือนี้อีกเป็นครั้งที่ ๒ ด้วยความหวังว่า หนังสือนี้จะแพร่หลายไปตามบ้านและโรงเรียนต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น และทำหน้าที่เป็นมิตรที่ดีแก่เยาวชนจำนวนมากยิ่งขึ้น

ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยขอถือโอกาสนี้แสดงความขอบคุณต่อทุกท่านที่ได้มีส่วนช่วยในการจำหน่าย และช่วยในการซื้อหนังสือเรื่อง **"องคุลิมาล"** ที่จัดพิมพ์ขึ้นครั้งแรก ความกรุณาของท่านทั้งหลายเป็นเสมือนหนึ่งน้ำทิพย์ที่ช่วยทำให้ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย มีกำลังใจและความอุตสาหะที่จะทำงานให้เป็นประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาและเยาวชนของเรายิ่งขึ้น แม้สมาคมจะไม่ได้รับผลกำไรที่เป็นวัตถุจากการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ทางสมาคมก็ได้รับผลกำไรทางจิตใจซึ่งมีค่ายิ่งกว่าสิ่งใด ๆ สมาคมหวังว่า หนังสือเรื่อง **"องคุลิมาล"** ที่จัดพิมพ์ครั้งที่ ๒ นี้ คงจะได้รับความกรุณาจากเยาวชน ครูอาจารย์ และผู้มีจิตศรัทธาทั้งหลายไม่น้อยกว่าการจัดพิมพ์ครั้งแรก สมาคมขอแสดงความขอบคุณอย่างสูงต่อความกรุณาใด ๆ ที่จะได้รับไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

หนังสือเรื่อง "**องคุลิมาล**" จัดทำได้สำเร็จก็เพราะ คุณมณฑา แสงสมบูรณ์ ผู้จัดทำคำบรรยาย คุณเหม เวชกร ผู้เขียนภาพ และ อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ ผู้แต่งหนังสือเรื่อง "**ใต้ร่มกาสาวพัสตร์**" ขอให้หนังสือเรื่อง "**องคุลิมาล**" นี้ จงเป็นเสมือนแผ่นจารึกความขอบคุณของสมาคมที่จะมีต่อท่านทั้งสามตลอดไป

ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย

ในพระบรมราชูปถัมภ์

๑๐ มิถุนายน ๒๕๐๔

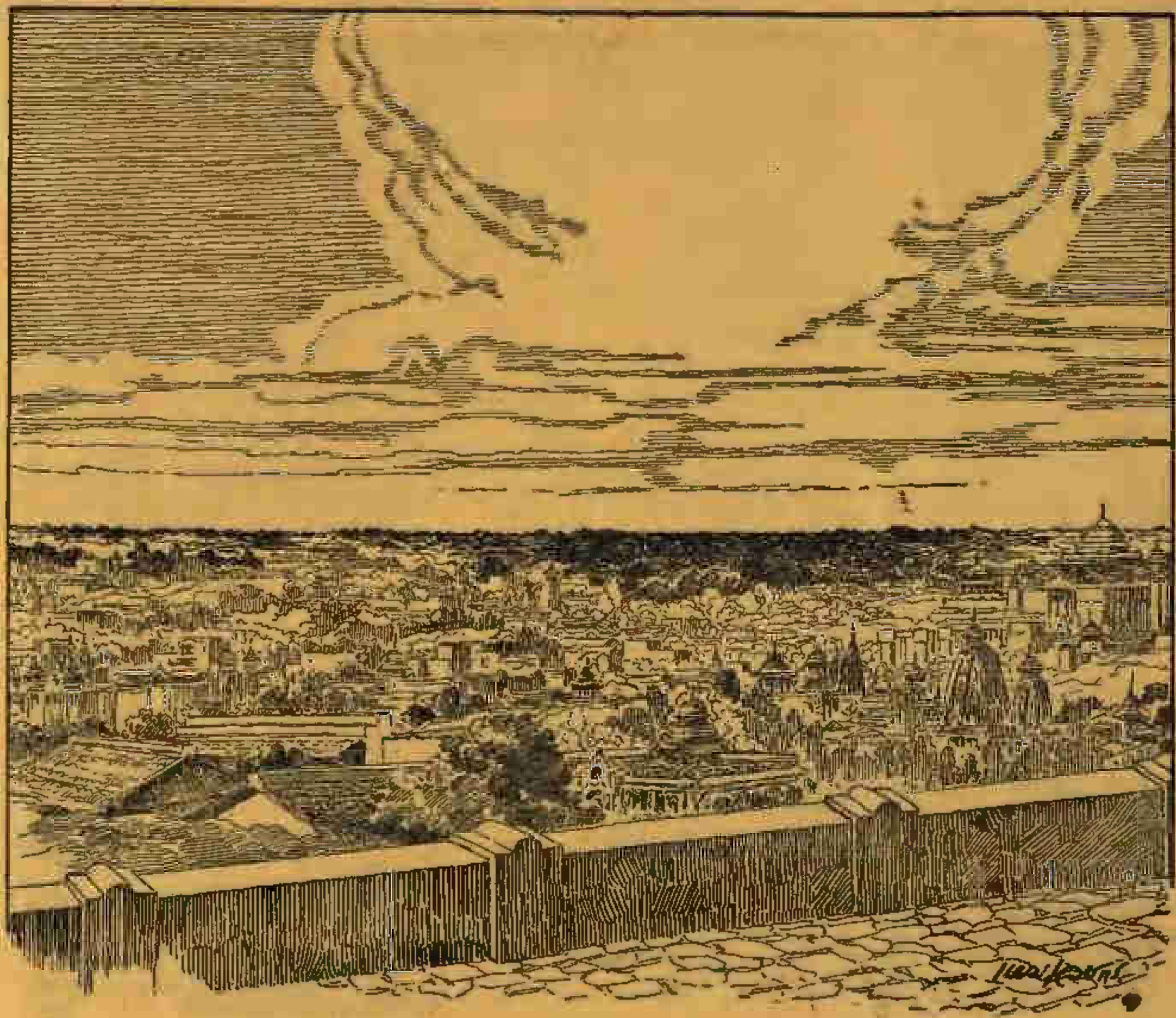

ในสมัยพุทธกาล *นครสาวัตถี* เป็นราชธานีของแคว้นโกศล มีพระราชาพระนามว่า *"พระเจ้าปเสนทิโกศล"* เป็นผู้ปกครอง พระเจ้าปเสนทิโกศลเป็นพระโอรสผู้เฉลียวฉลาดของพระเจ้ามหาโกศล พระองค์ทรงได้รับการศึกษาอย่างดียิ่งจากเมืองตักกศิลา

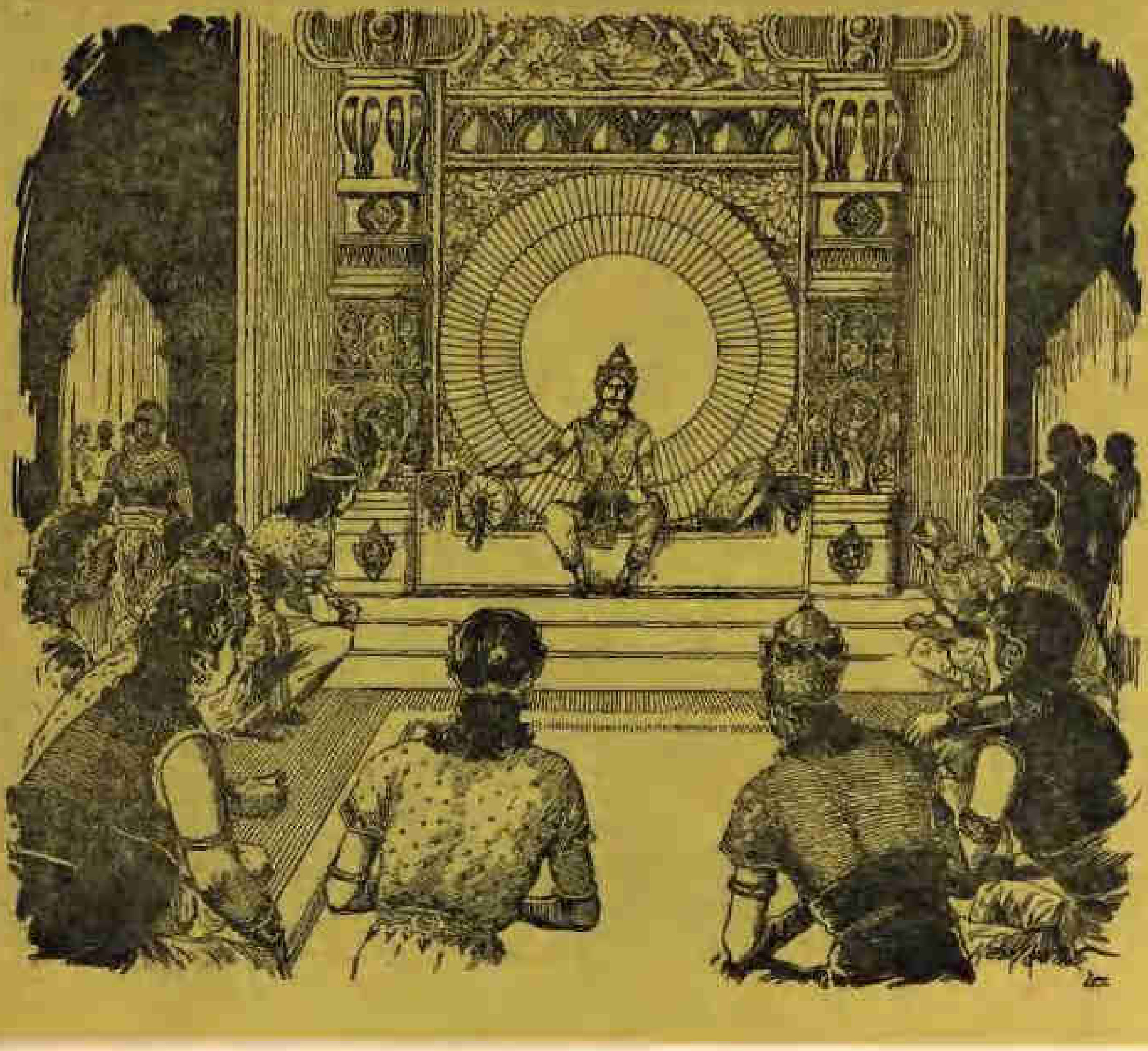

ดังนั้น เมื่อพระองค์ได้ทรงครอบครองราชสมบัติสืบต่อจากพระราชบิดา พระองค์จึงทรงสามารถปกครองบ้านเมืองให้ร่มเย็นเป็นสุข ทรงเป็นที่รักของประชาชนตลอดจนอำมาตย์ข้าราชบริพารทั้งหลาย ในบรรดาอำมาตย์ผู้ใหญ่ของพระองค์นั้นมีปุโรหิตผู้หนึ่ง นามว่า "*ลัคคะพราหมณ์*" เป็นผู้เชี่ยวชาญในการดูฤกษ์ยาม และถวายคำทำนายแก่พระราชา

คัคคะพราหมณ์ ปุโรหิต มีภรรยานามว่า "*ทันตานี พราหมณี*" นางตั้งครรภ์ได้ถ้วนทศมาสแล้ว ก็คลอดบุตรในราตรีกาล ในเวลาที่ทารกนั้นคลอดดวงจันทร์กำลังโคจรผ่านกลุ่มดาวโจรไปตามจักรราศี อาวุธต่าง ๆ ในพระนครมีประกายแสงโพลงขึ้น แม้มงคลกุนดาวุธพระแสงหอก และพระแสงดาบของพระราชา ซึ่งวางอยู่ใกล้ที่บรรทม ก็เป็นประกายแสงขึ้นเช่นเดียวกัน

พราหมณ์ปุโรหิต ออกไปยืนอยู่กลางแจ้งมองดูดาวฤกษ์ ทราบว่าบุตรของตนเกิดฤกษ์โจร จึงไปเฝ้าพระราชาในวันรุ่งขึ้น กราบทูลถามว่า "เทวะ เมื่อคืนนี้พระองค์บรรทมเป็นสุขดีดอกหรือพะย่ะค่ะ ?" พระราชาตรัสตอบว่า "ท่านอาจารย์ ข้าพเจ้าจะนอนเป็นสุขได้อย่างไร ในเมื่อมังคลาวุธเป็นประกายแสงขึ้น อันตรายแห่งราชสมบัติ หรือไม่ก็ชีวิต อย่างใดอย่างหนึ่งคงจะมีเป็นแน่"

พราหมณ์ปุโรหิต ทูลตอบว่า "อย่ากลัวเลยพระย่ะค่ะ อาวุธที่ไพลงแสงขึ้นนั้น เป็นด้วยอานุภาพแห่งบุตรที่เกิดใหม่ของข้าพระองค์เท่านั้น หามีเหตุอื่นไม่" พระราชาตรัสถามว่า "เด็กนั้นจะเป็นอะไรในอนาคต ทราบไหมท่านอาจารย์"

"เป็นโจรพระย่ะค่ะ"

"โจรธรรมดา หรือโจรราชสมบัติ"

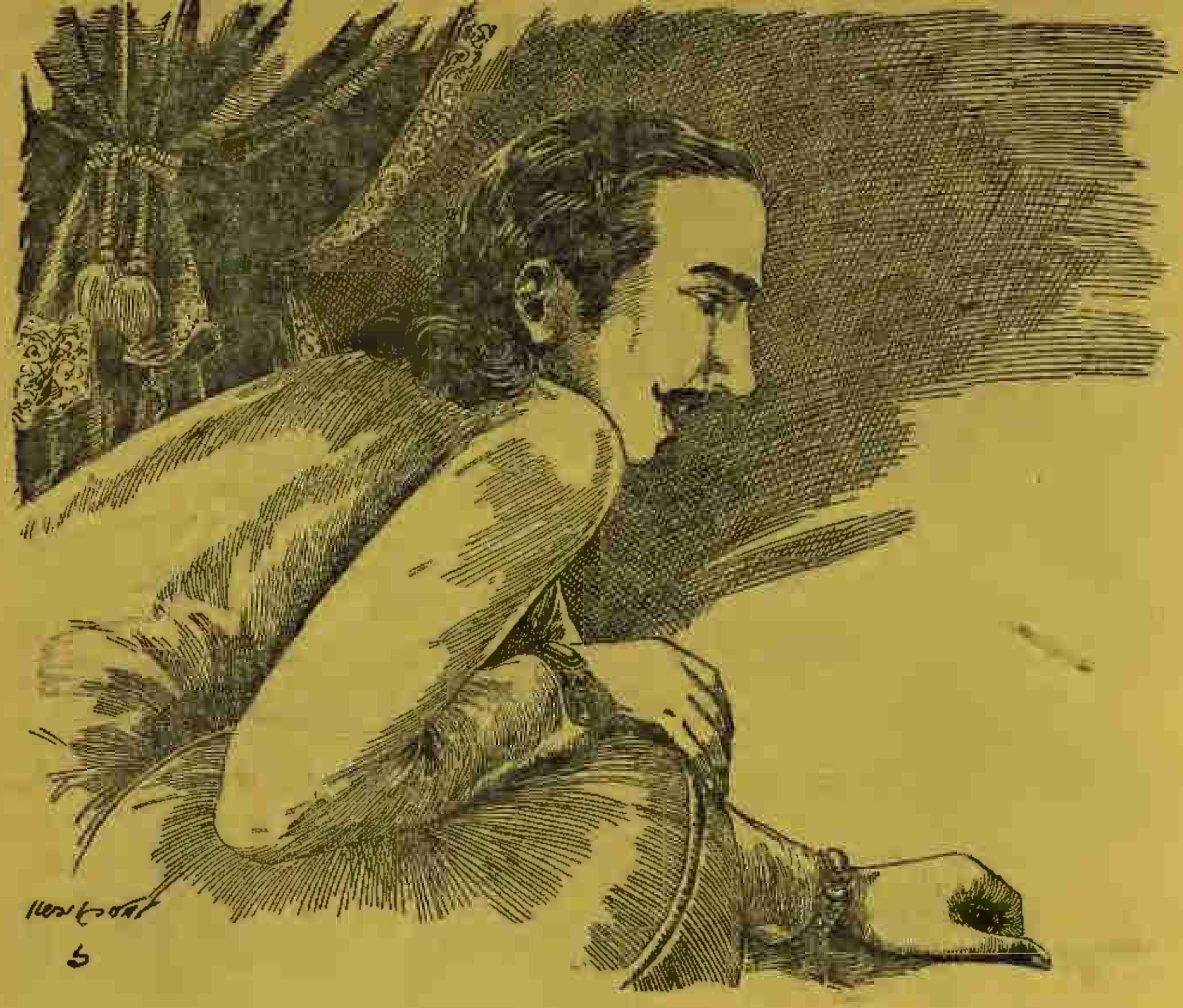

เมื่อปุโรหิตกราบทูลว่า เป็นเพียงโจรธรรมดา และหวังจะรักษาพระหฤทัยของพระราชา จึงกราบทูลต่อไปว่า "เทวะ พระองค์จะทรงโปรดให้ฆ่าเด็กนั้นเสียก็ได้" พระราชารับสั่งว่า "ท่านอาจารย์ เพียงโจรธรรมดาจะเป็นไรไป มันก็ไม่ผิดอะไรกับรวงข้าวสาลีเพียงรวงเดียว ในนาตั้งพันกรีส เลี้ยงมันไว้เถิด"

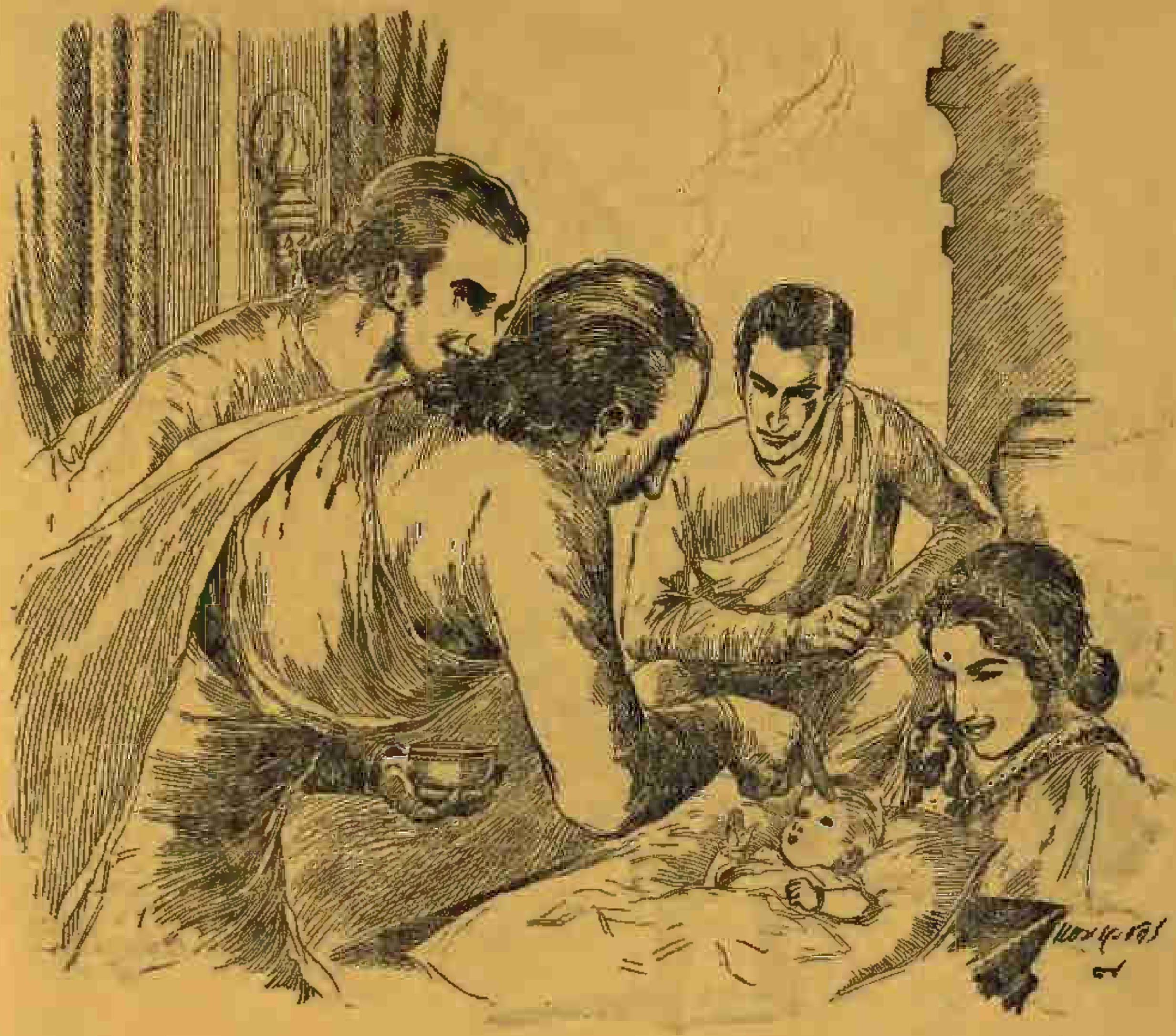

เมื่อถึงคราวตั้งชื่อบุตร ปุโรหิตปรารภความที่อาวุธโพลงแสงขึ้นเวลาเด็กนั้นเกิด แต่มิได้ทำอันตรายผู้ใด จึงให้ชื่อว่า "**อหิงสกะ**" แปลว่า "*ผู้ไม่เบียดเบียน*" และได้เลี้ยงดูบุตรน้อยของตนเป็นอันดี จนกระทั่งอหิงสกะเติบโตขึ้นถึงวัยอันควรได้รับการศึกษา บิดาจึงส่งไปศึกษายังเมือง "*ตักกศิลา*"

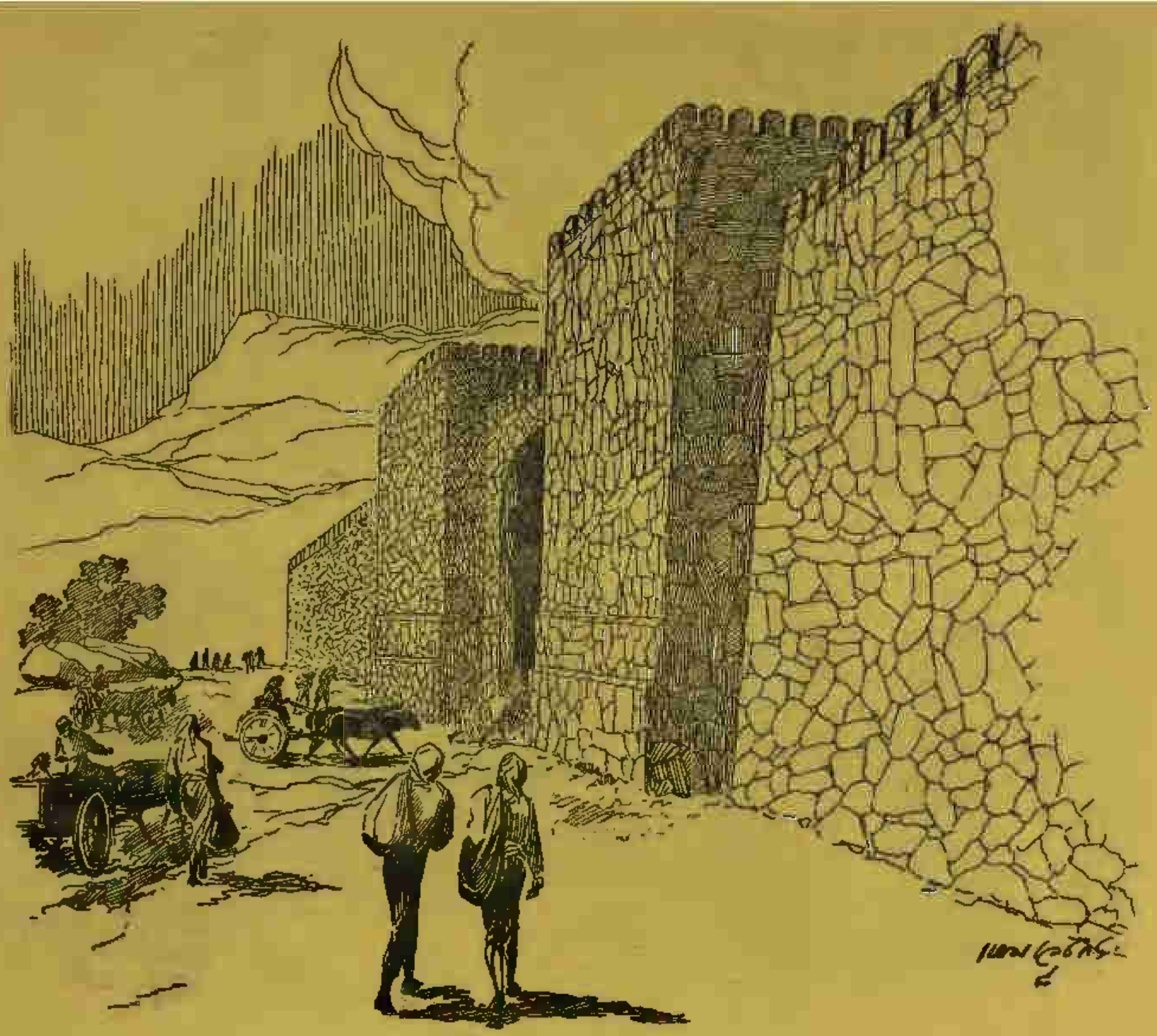

เมืองตักกศิลา ตั้งอยู่ทิศเหนือสุดแห่งดินแดนภารตวรรษ เป็นเมืองชุมนุมนักปราชญ์ชั้นผู้ใหญ่ เป็นเมืองแห่งวิชาความรู้ในสมัยนั้น ใครจะต้องการศึกษาศิลปศาสตร์ชนิดใด ก็เลือกได้ตามประสงค์ พระราชา และอำมาตย์ราชปุโรหิต เศรษฐี คฤหบดี ในแคว้นต่างๆ แม้ไกลเท่าไกล ได้ส่งบุตรของตนมาศึกษาที่เมืองนี้โดยมาก

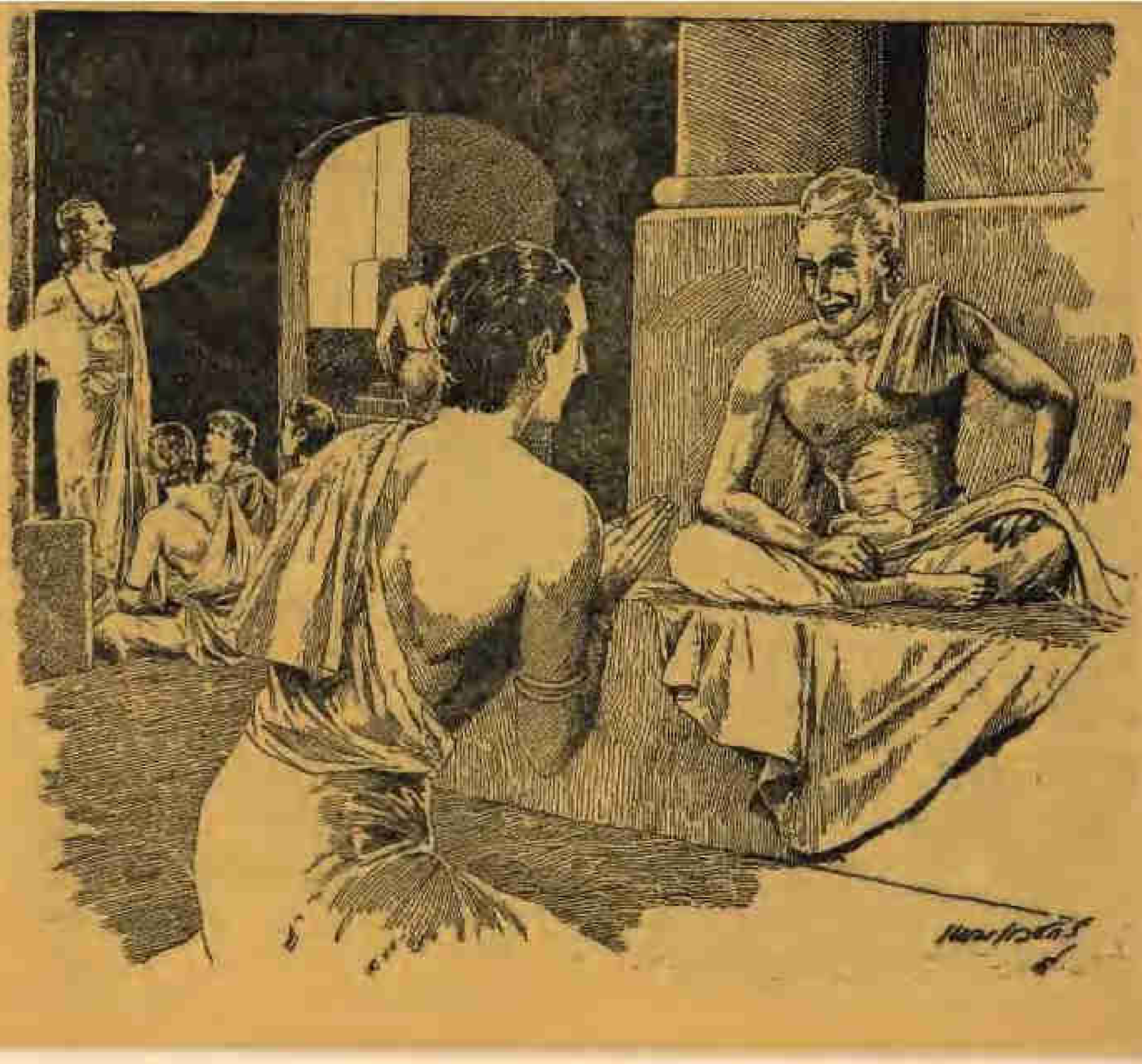

วิธีเข้าศึกษานั้น มีสองอย่าง คือ เสียค่าธรรมเนียมแก่อาจารย์อย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งไม่เสียค่าธรรมเนียม แต่ต้องทำงานให้ตามแต่อาจารย์จะใช้ มีหุงหาอาหาร ตักน้ำ ตัดฟืน และนวดเฟ้น เป็นต้น อหิงสกะได้เข้าศึกษาในสำนักท่านทิศาปาโมกข์ผู้หนึ่ง ด้วยวิธีหลัง คือทำงานให้แทนเสียค่าธรรมเนียม

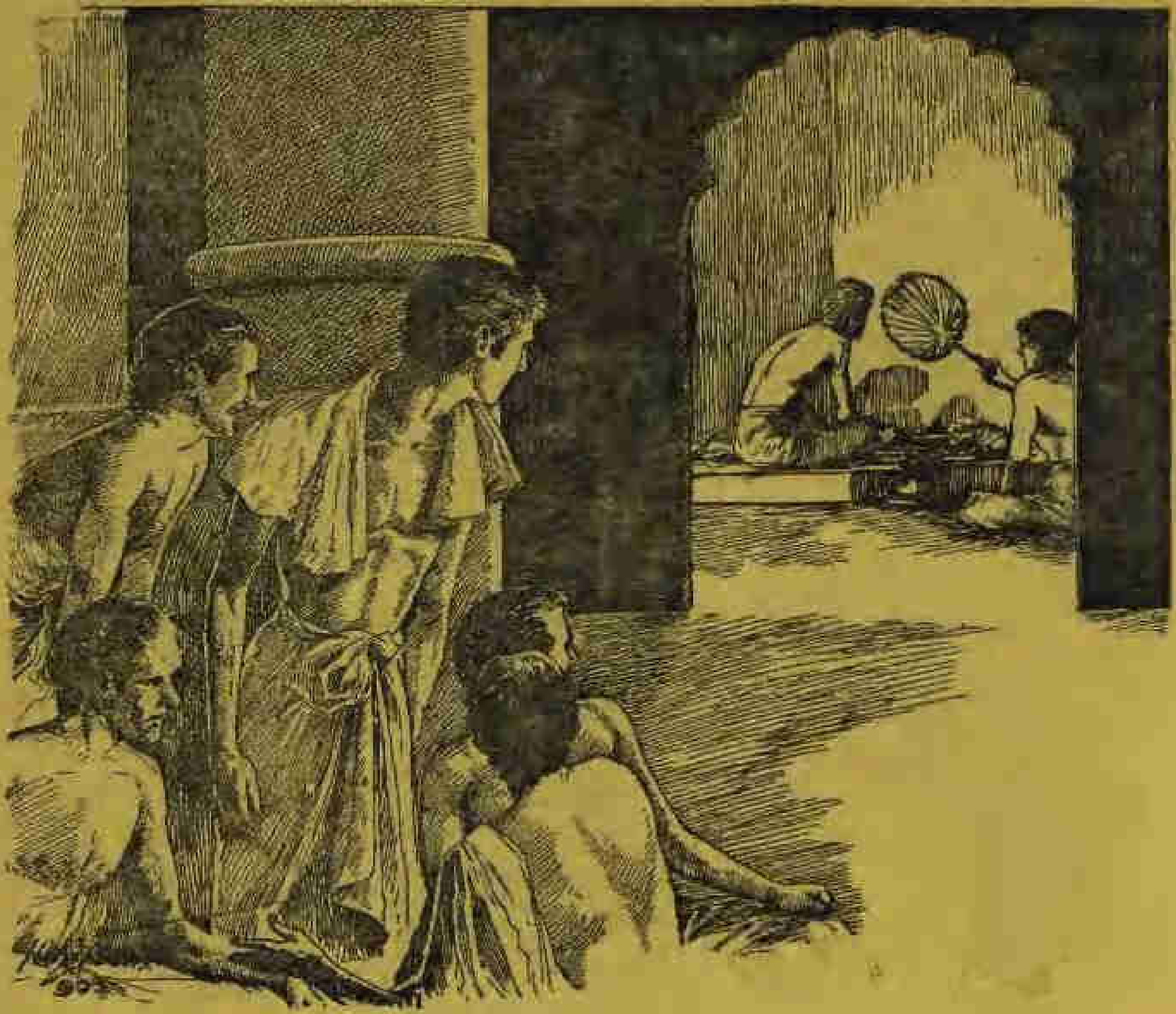

อหิงสกะ ได้ตั้งใจปฏิบัติอาจารย์เป็นอย่างดียิ่ง ในทางการงาน การศึกษาเล่าเรียนก็ขยันขันแข็ง และตอยหมั่นรับใช้ ในทางความประพฤติก็เรียบร้อย เจรจาก็อ่อนหวาน นับว่าเด่นกว่ามาณพอื่นๆ จึงเป็นที่รักของอาจารย์มาก ศิษย์ทั้งหลายเห็นว่า ตั้งแต่อหิงสกมาณพมาอยู่ ทำให้พวกตนด้อยลงไป ก็ปรึกษากันหาวิธีกำจัด

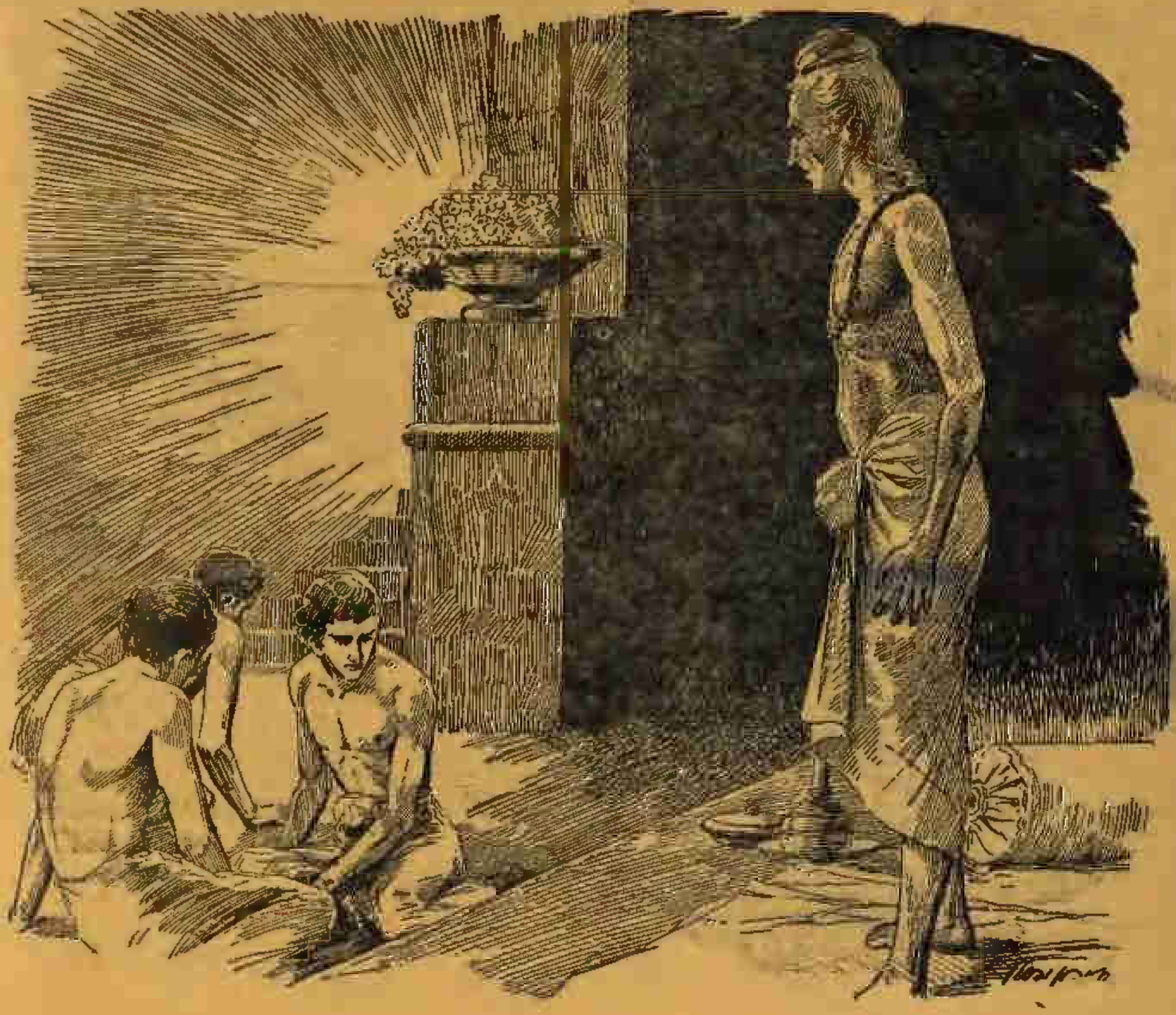

ด้วยอำนาจความอิจฉาริษยาที่เผาลนจิตใจของมาณพเหล่านั้นไม่เสื่อมคลาย เขาจึงช่วยกันตรองหาวิธีเป็นอันมาก ที่จะกำจัดอหิงสกะให้จงได้ ต่อมาคิดอุบายได้อย่างหนึ่ง จึงแบ่งกันเป็นสามพวก พวกแรกไปบอกอาจารย์ว่าอหิงสกมาณพ คิดการจะประทุษร้ายอาจารย์ ครั้นถูกอาจารย์ตีคะเพิดถี่หลีกไป

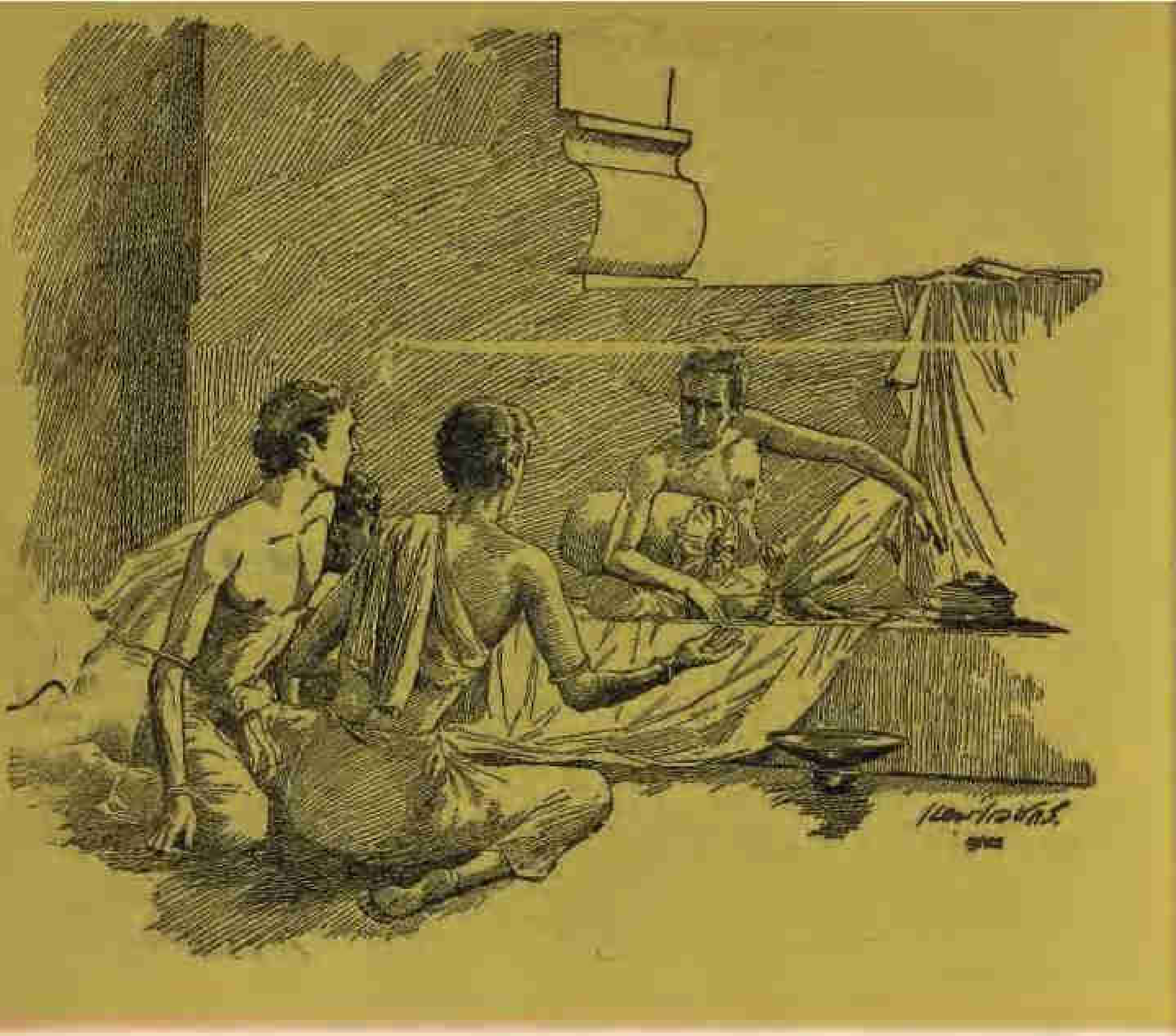

พวกที่สอง ไปกล่าวเช่นนั้นอีก อาจารย์ก็ยังไม่เชื่อ จนกระทั่งพวกที่สามมากล่าวเช่นนั้น แล้วพูดเสริมต่อไปว่า ท่านอาจารย์ไม่เชื่อพวกผม ก็ขงพิจารณารู้เอาเองเถิด อาจารย์มีความระแวง และเชื่อว่าเป็นความจริง เพราะศิษย์ที่มาบอกหลายพวกด้วยกัน คงไม่ใช่บอกด้วยประสงค์ร้ายเป็นแน่ จึงตกลงใจจะฆ่าอหิงสกมาณพเสีย

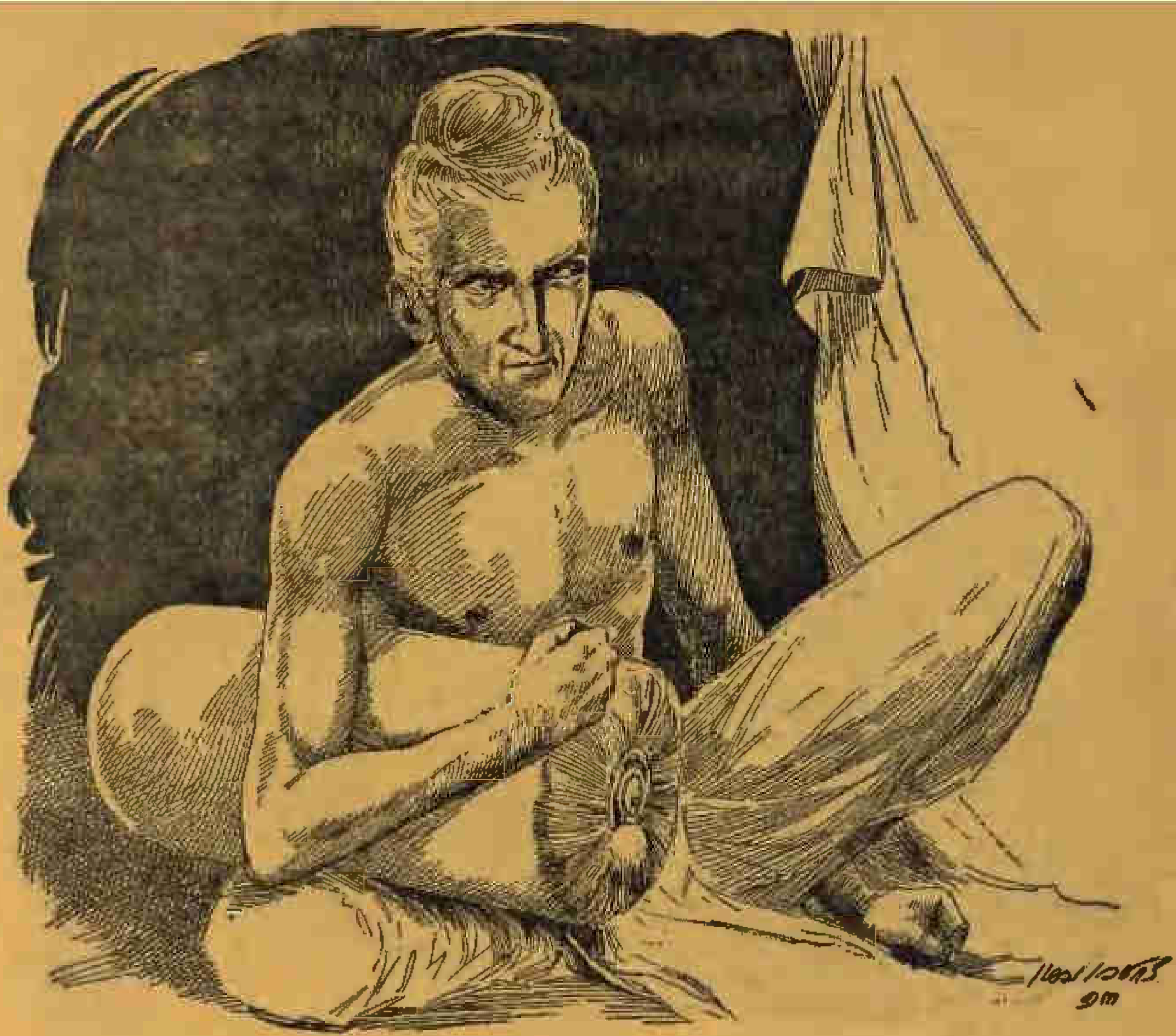

ต่อมาอาจารย์ฉุกคิดขึ้นว่า " ถ้าเราฆ่าเอง ใคร ๆ ก็จะเล่าลือว่าอาจารย์ทิศาปาโมกข์โกรธมาณพที่มาเรียนศิลปะในสำนักของตนก็ฆ่าเสีย เมื่อเป็นเช่นนี้ ต่อไปคงไม่มีใครประสงค์จะมาเรียน ลาภสักการะของเราก็จะเสื่อมไป อย่าเลยเราจะวานมือกันอันเถิด จะลวงว่า กอนทวชาจะสำเร็จ เจ้าจะต้องฆ่ากันให้ได้พันคนเพื่อเป็นเครื่องประกอบวิชา เมื่ออหิงสกมาณพเที่ยวฆ่าใครต่อใคร จนกว่าจะครบพันเช่นนี้คงมีสักคนหนึ่ง ที่ลุกขึ้นต่อสู้และฆ่าอหิงสกมาณพเสียได้"

ครั้นอาจารย์คิดเช่นนั้นแล้ว ก็บอกกับอหิงสกมาณพ ตามอุบายของตน อหิงสกะตอบว่า "ท่านอาจารย์ ตระกูลของกระผมถือไม่เบียดเบียนผู้อื่น กระผมจะทำได้อย่างไร" อาจารย์กล่าวยืนยันว่า "เจ้าไม่ทำแล้วไฉนศิลปะของเจ้าจักให้ผลเล่า ศิลปะที่ปราศจากเครื่องประคอบนั้นจะไม่มีประโยชน์อะไรเลย"

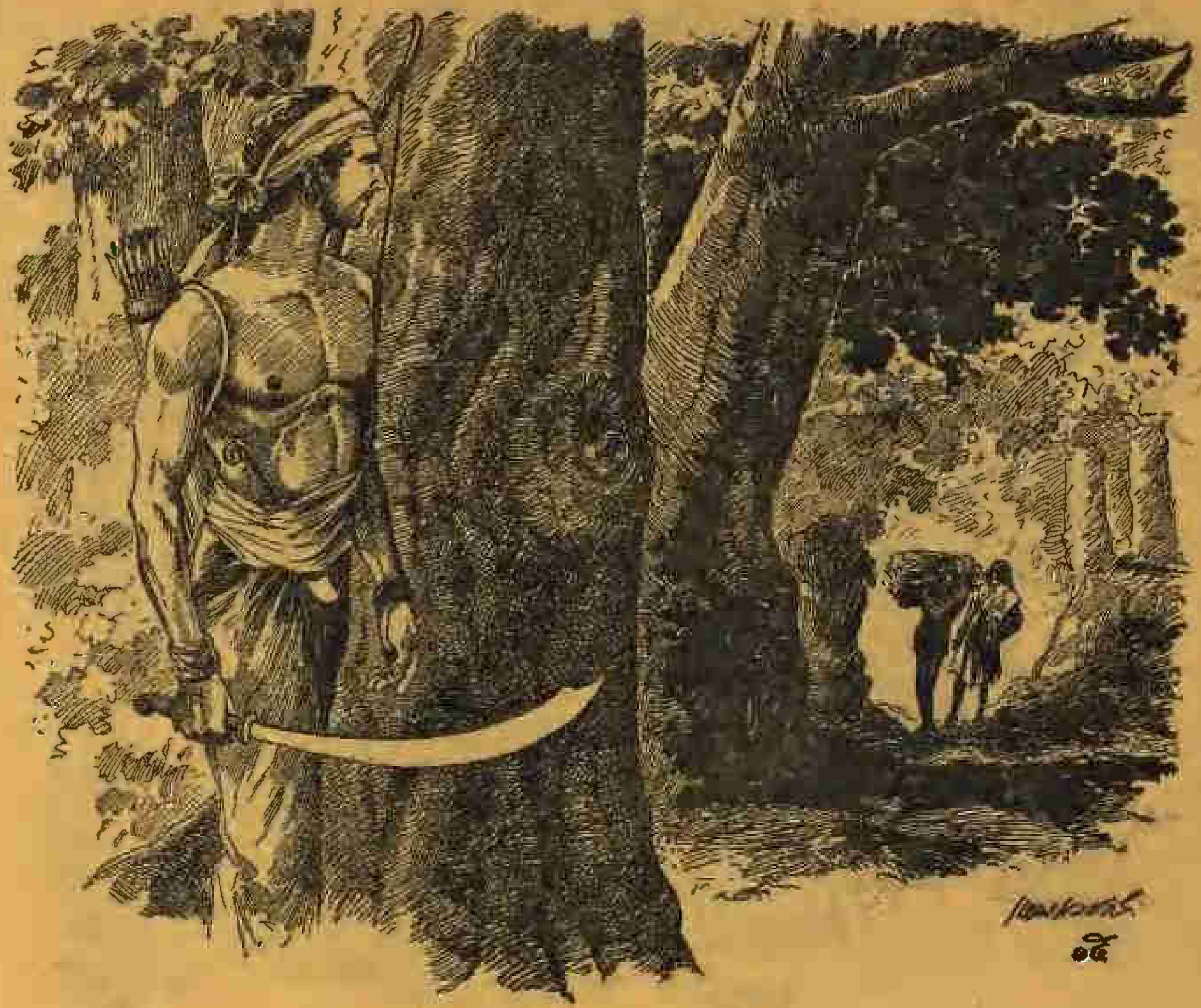

เมื่อได้ฟังดังนั้น อหิงสกมาณพผู้เชื่อมั่นในคำอาจารย์ ก็ตัดสินใจเด็ดขาดว่าจะต้องออกเที่ยวฆ่ามนุษย์ให้ครบพันคน จึงเตรียมแต่งตัวรัดกุม รวบรวมอาวุธได้ ๕ ชนิด ผูกสอดบ้าง ถือด้วยมือบ้าง มากราบอาจารย์ แล้วเข้าสู่ดงคอยอยู่ปากทางที่จะเข้าไปในดงบ้าง กลางดงบ้าง ปากทางที่จะออกจากดงบ้าง เมื่อพบใครก็ฆ่าไม่มีเว้น ครั้นฆ่าแล้วหายึดผ้านุ่ง ผ้าห่ม หรือผ้าโพกไว้เป็นเครื่องนับจำนวนไม่ คงนับแต่ในใจว่าหนึ่งสองดังนี้เป็นต้น.

แม้อหิงสกมาณพจะเป็นคนมีสติปัญญา และความจำดีโดยปรกติ แต่เมื่อฆ่ามนุษย์มาก ๆ เข้า ก็ทำให้พื้นเพื่อนเลือนหลงไป ในที่สุด ก็ลืมจำนวนผู้ถูกฆ่าที่ตนนับไว้ในใจ จึงต้องตัดนิ้วของผู้ถูกฆ่าไว้สำหรับนับ รวมกองไว้ในที่แห่งหนึ่ง นิ้วเหล่านั้นก็เผอิญหายเสีย ในที่สุดต้องร้อยนิ้วไว้เป็นพวง อย่างพวงมาลัยนำติดตัวไปด้วย เพราะเหตุนี้ตั้งแต่วันนั้นมา อหิงสกมาณพ ก็มีชื่อใหม่ว่า "องคุลิมาล" ผู้มีนิ้วเป็นพวงมาลัย

15/03/2005

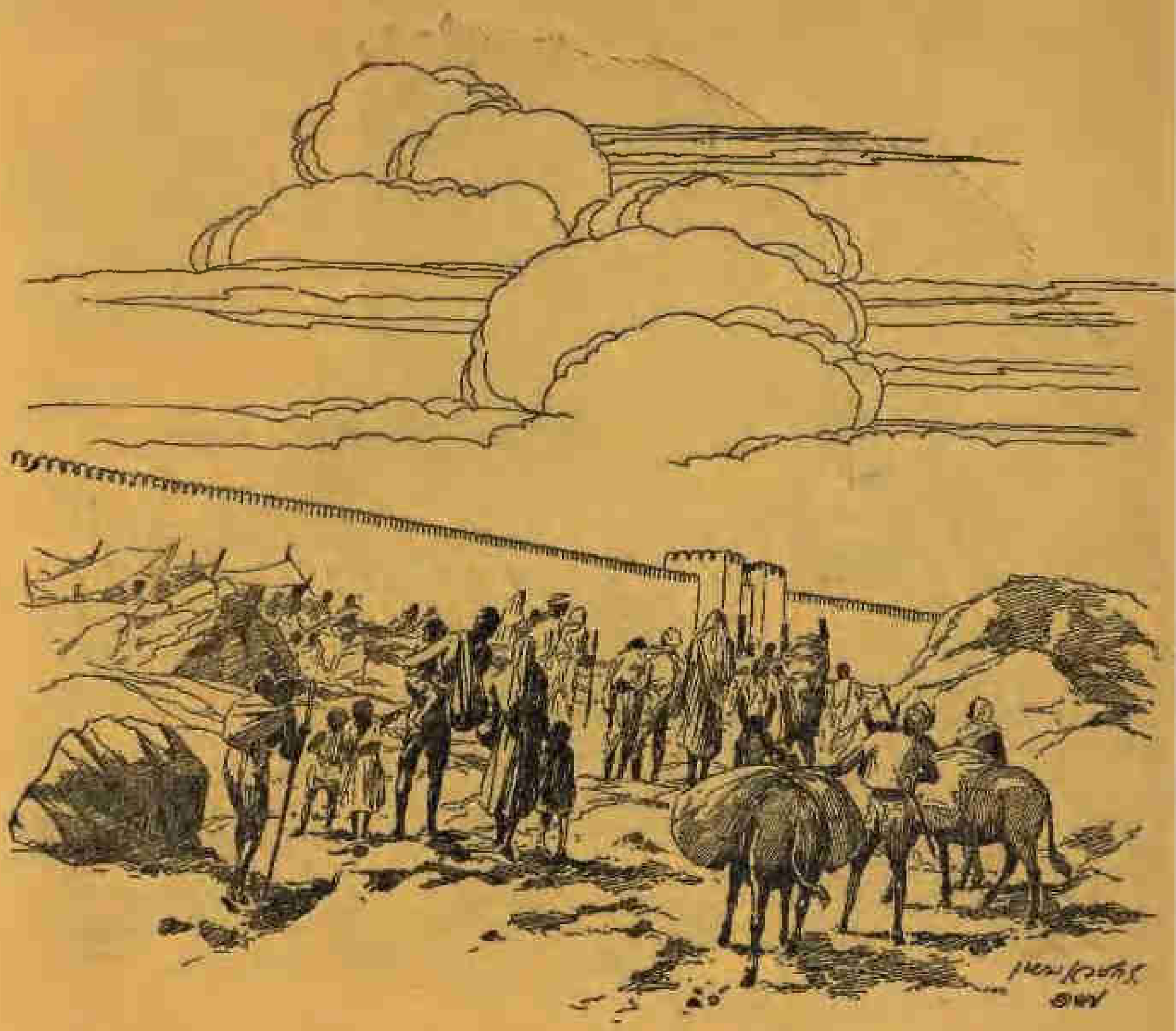

องคุลิมาลยึดป่าเป็นบ้าน จากที่นี้ไปที่นั้นจนทั่วป่า คนที่เคยตัดฟืนพากันเข็ดขยาด ไม่กล้าเข้าป่า เมื่อองคุลิมาลไม่ค่อยพบใครในป่า เวลากลางคืนจึงออกจากป่า เข้าสู่หมู่บ้าน ใช้เท้ากระแทก ใช้อาวุธทำลายประตูให้พังแล้วเข้าไล่ฆ่ามนุษย์ซึ่งกำลังนอนหลับ ตัดเอานิ้วมือไป จนกระทั่งชาวบ้านส่วนมากต้องพากันอพยพเข้าสู่นิคม จากนิคม อพยพหนีเข้าสู่นคร มนุษย์ทั้งหลายพากันละทิ้งบ้านช่อง อุ้มลูกจูงหลานมาพำนักอยู่รอบ ๆ เมืองสาวัตถี แล้วรวมเป็นพวกไปที่พระลานหลวง ร้องทุกข์ต่อพระเจ้าปเสนธิโกศล

พราหมณ์ปุโรหิตทราบข่าวโจรองคุลิมาล และความเดือดร้อนของมนุษย์ทั้งหลายแล้ว ก็หยั่งทราบได้ทันทีว่า ต้องเกี่ยวกับบุตรของตน จึงกล่าวกะนางมันตานีพราหมณีว่า "เกิดโจรชื่อองคุลิมาลขึ้นแล้ว เจ้านี่คงไม่ใช่ใครอื่นนอกจากอหิงสกะลูกเรา คราวนี้พระราชาออกจับมันแน่ เราจะทำอย่างไร ?" พราหมณี ตอบว่า "มีอยู่อย่างหนึ่ง คือท่านไปพาอหิงสกะนั้นมาอยู่เสียกับเรา ไม่ให้ใครรู้และจับได้" พราหมณ์ปุโรหิตกล่าวปฏิเสธ ด้วยเยรงว่าบุตรจะจำตนไม่ได้แล้วฆ่าเสีย

เป็นธรรมดาอยู่เอง ที่มารดาจะต้องมีใจอ่อนด้วยความรักบุตร และแข็งกล้าอย่างยิ่งในเมื่อรู้สึกว่า ตนจะต้องช่วยเหลือให้บุตรนั้นพ้นภัย แม้ท่านปุโรหิตจะปฏิเสธ ไม่ยอมไปตามหาองคุลิมาล นางมันตานีพราหมณีก็คงกล่าวว่า "เมื่อท่านไม่ไป ข้าพเจ้าจะไปเอง" แล้วก็เที่ยวระหกระเหินตามหาบุตรของตนไปในที่ต่าง ๆ ทั้งที่ตนอยู่ในวัยชราเช่นนั้น

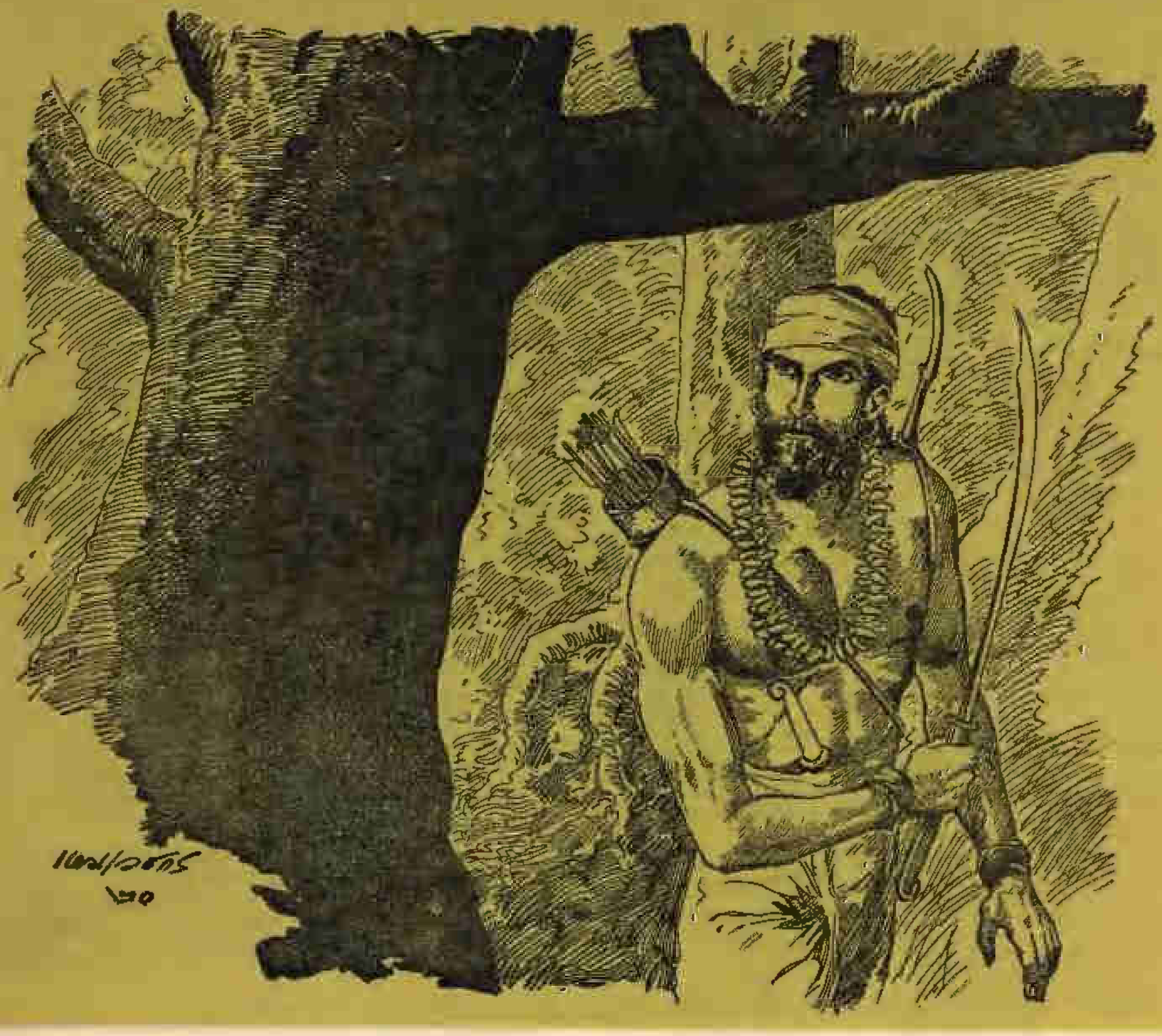

เวลานี้ องคุลิมาลยังอยู่ในป่าบ้าง จากป่าสู่หมู่บ้าน และนิคมนอก ๆ ไปบ้าง แต่ก็คงเที่ยววนเวียนในแคว้นโกศลนั้น ร่างลายขององคุลิมาลดรากตรำดำคล้ำและมีเลือดติดเกรอะกรัง เผ้าผมและหนวดเครายาวรุงรัง สมที่เป็นโจรป่า องคุลิมาลไม่ต้องการความสวยงาม หรือความสุขอื่น ๆ ต้องการแต่อย่างเดียว คือ ฆ่าคนให้ครบจำนวนพันตามที่อาจารย์สั่ง และบัดนี้ เขากำลังเสาะแสวงหาบุคคลที่ครบพันอันตนจะพึงฆ่า

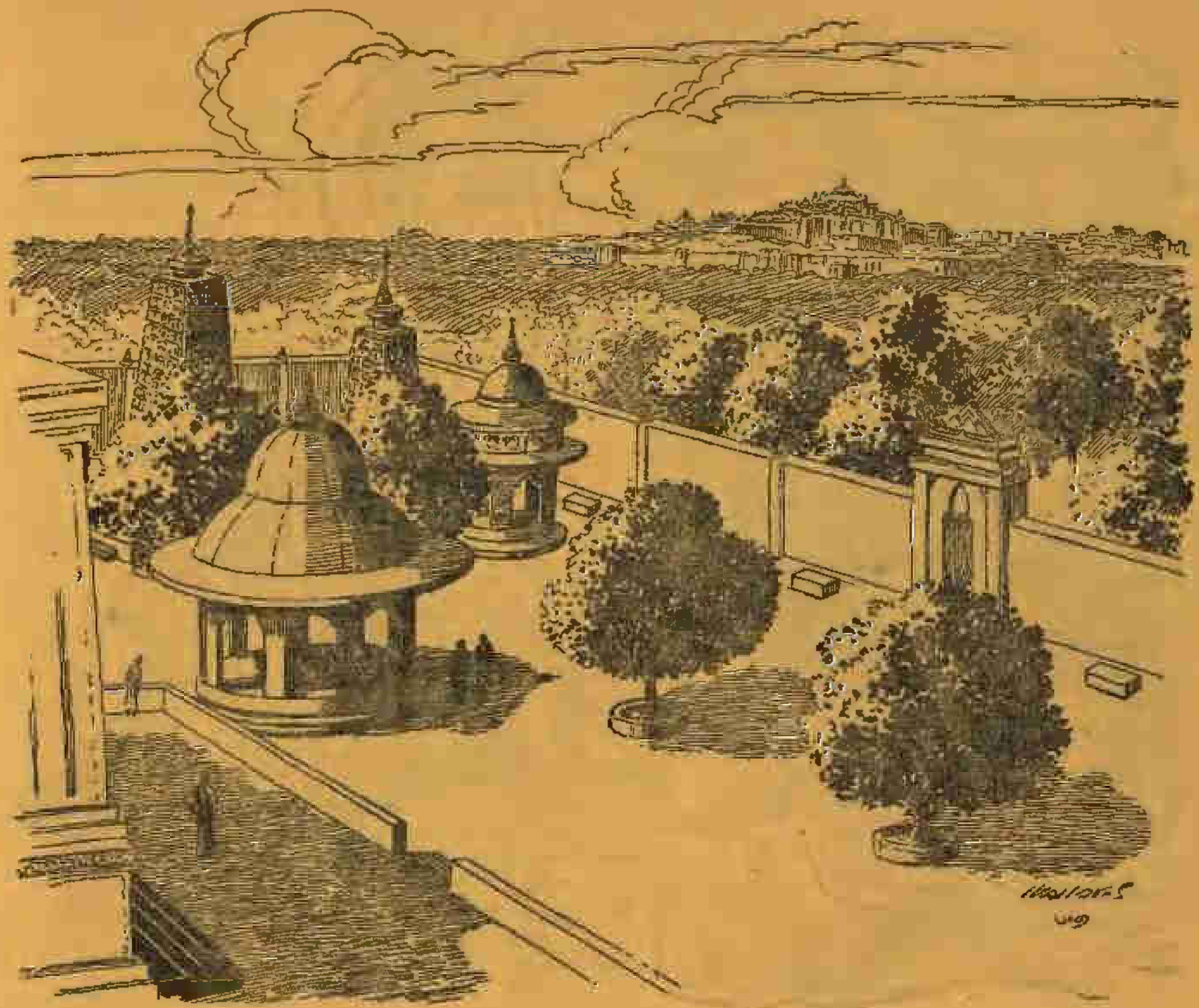

ครั้งนั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เสด็จประทับอยู่ที่ "*เชตวนาราม*" ซึ่งอนาถบิณฑิกเศรษฐีสร้างถวายใกล้นครสาวัตถี ในวันที่มารดาขององคุลิมาลออกตามหาบุตร ซึ่งเป็นวันเดียวกับที่องคุลิมาลกำลังแสวงหาบุคคลผู้ครบจำนวนพันอันตนจะพึงฆ่านั้น เวลาใกล้รุ่ง สมเด็จพระผู้มีพระภาค ประทับนั่งขัดสมาธิอยู่ในพระคันธกุฎี ตรวจดูสัตว์โลกที่พระองค์พึงเสด็จไปโปรด ก็ทราบด้วยพระญาณว่า

โจรองคุลิมาลกำลังแสวงหาบุคคลที่ครบพันเพื่อฆ่า แล้วตัดนิ้วมือไป หาก เราวิ่งไปให้ทัน ความสวัสดีก็จะมีแก่องคุลิมาลนั้น เขายืนฟังคำสั่งสอนของเรา ในป่านั้นแล้วจะกลับใจรู้สึกผิดชอบ และขอบวช เมื่อบวชแล้วไม่นาน ก็จะทำ ให้แจ้งซึ่งอภิญญา ๖ แต่ถ้าเราไม่ไป องคุลิมาลพบมารดาของตนซึ่งกำลังตาม หา และจำไม่ได้เพราะมีหัวใจฟั่นเฟือนไป อันเนื่องจากลำบากตรากตรำในการ นอน การกินในป่ามาเป็นเวลานาน ถ้าประทุษร้ายมารดาถึงแก่ชีวิต ก็จะเป็นผู้ที่ กลับตัวมิได้อีกต่อไป แม้ไฉนเราพึงสงเคราะห์องคุลิมาลให้เป็นผู้มีความสวัสดี

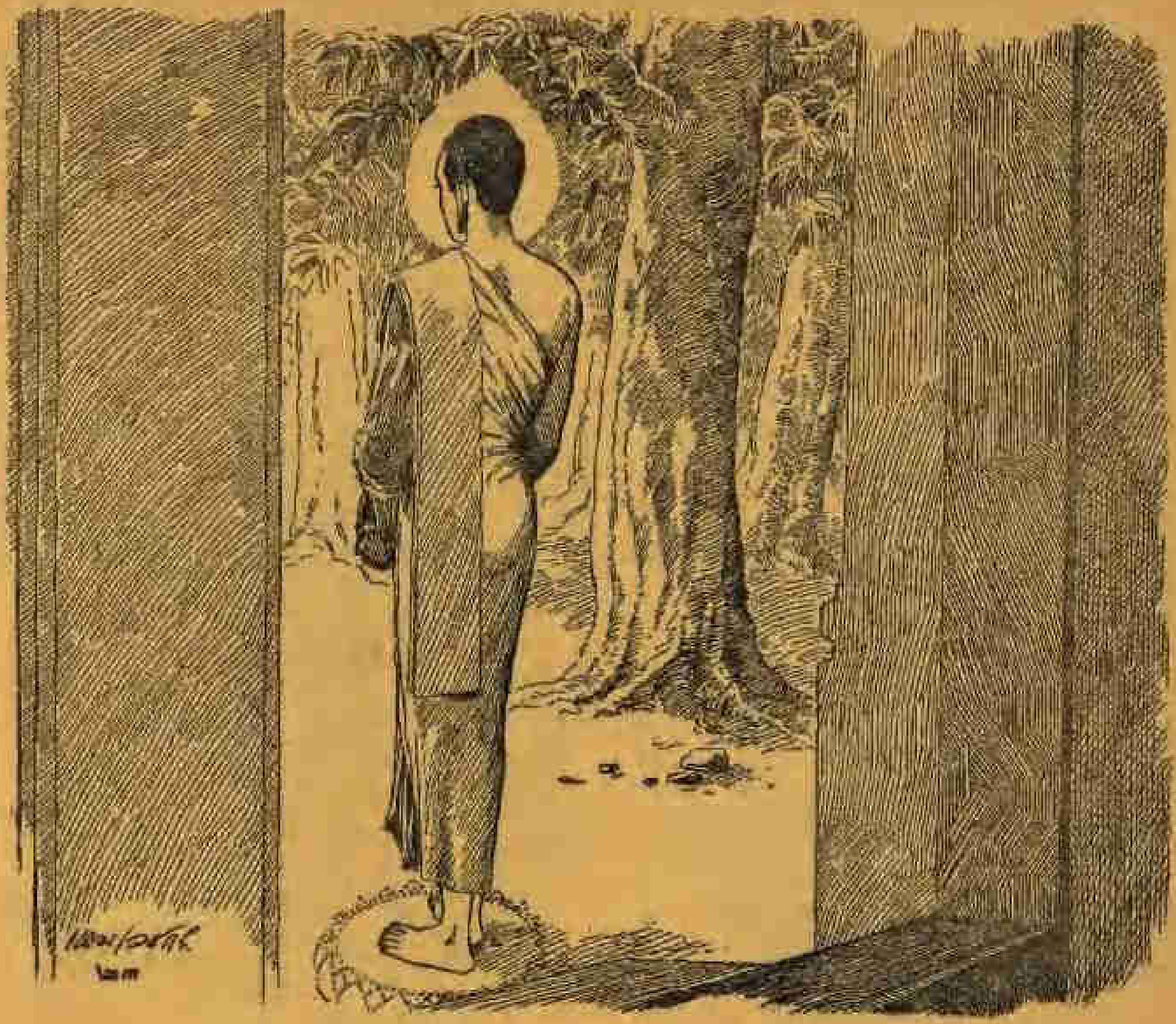

ครั้นในเวลาเช้า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงถือบาตร ครองจีวร เข้าสู่หมู่บ้านเพื่อบิณฑบาต กลับมาเสวยเสร็จแล้ว ทรงแจ้งให้ภิกษุทั้งหลายทราบความที่พระองค์จะเสด็จจาริกไปสู่ชนบทชั่วคราว เพื่อโปรดเวไนยสัตว์ และในการเสด็จครั้งนี้มิได้นำพระภิกษุอื่นไปด้วย เสด็จพระพุทธดำเนินแต่ลำพังพระองค์เดียว ตรงไปยังทิศที่องคุลิมาลกำลังเดินมา

ตลอดทางที่ผ่านไป พระองค์ทรงพบคนเลี้ยงโค คนเลี้ยงแกะ และชาวนา มีท่าทางตื่นเต้น รีบเดินเข้ามา บ้างก็กระซิบกระซาบ บ้างก็ละล่ำละลัก บอกว่า "ท่านสมณะ ท่านอย่าเพิ่งไป โจรองคุลิมาลมันอยู่ทางนั้น มันเป็นคนดุร้ายมาก มีมือชุ่มด้วยโลหิต มันฆ่าฟันคน แล้วตัดนิ้วมือร้อยเป็นพวง ใครเดินผ่านทาง มันเป็นถูกฆ่าตายสิ้น จงหลีกไปเสียทางอื่นเถิด"

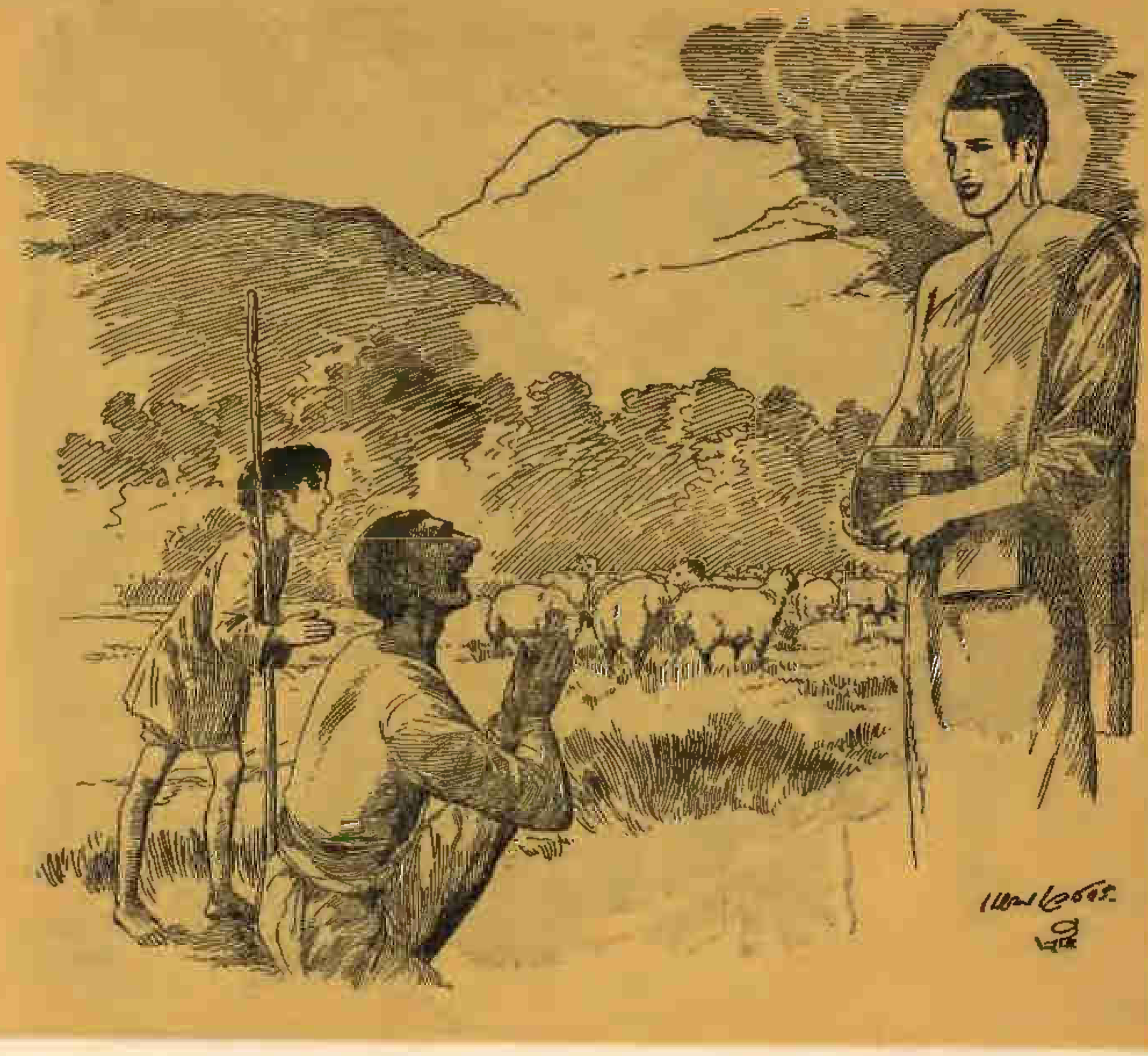

พระผู้มีพระภาค แสดงพระอาการขอบใจต่อผู้หวังดีเหล่านั้น แต่มิได้ตรัสคัดค้าน หรือเห็นดีด้วยประการใด คงเสด็จไปข้างหน้าตามปรกติ และได้พบชาวนาบ้าง คนเลี้ยงแกะบ้าง คนเลี้ยงโคบ้าง ในระหว่างทางอีก ก็ได้รับคำห้ามปรามแนะนำมิให้เสด็จไปดังกล่าวแล้วข้างต้น แม้จะหลายครั้งหลายหน ก็หาทำให้พระองค์เสด็จเลี่ยงไปทางอื่นไม่

จนกระทั่ง องคุลิมาล ซึ่งอยู่ริมทาง แลเห็นพระองค์เสด็จมาแต่ไกล ก็นึกประหลาดใจว่า อัศจรรย์จริง ทางนี้อย่าว่าแต่คน ๆ เดียวเลย ตั้ง ๓๐ หรือ ๔๐ คน ก็ไม่มีใครเดินมา เพราะกลัวจะถูกเราฆ่า แต่พระรูปนี้เดินมาผู้เดียวแท้ๆ ไม่มีเพื่อนเลย หรือจะมาข่มเหงเรา ถ้าเช่นนั้นเราก็จะต้องฆ่าเสียก่อน คิดเช่นนี้แล้ว องคุลิมาลก็เตรียมตัว คว้าดาบ สะพายธนู คอยให้พระผู้มีพระภาคเสด็จผ่านไปแล้ว จึงเดินสะกดรอยตามไปเงียบ ๆ ข้างหลัง

ครั้นเห็นว่า จะไปไม่ทัน จึงเร่งฝีเท้าหนักขึ้น ในที่สุดถึงกับวิ่ง ก็ไม่สามารถตามให้ทันพระผู้มีพระภาค ผู้เสด็จดำเนินไปตามปรกติได้ องคุลิมาลรู้สึกอัศจรรย์ใจเป็นอย่างยิ่ง วิ่งพลางคิดไปพลางว่า "แปลกจริง แต่ก่อนมา เราเคยมีฝีเท้าเร็วยิ่งนัก สามารถวิ่งขับช้างม้า หรือรถ ให้ทันได้ดังประสงค์ พระรูปนี้ก็เดินเรื่อยไปตามปรกติ ทำไมเราถึงกับวิ่งขับแล้วก็ยังไม่ทัน ถ้าเราเรียกให้หยุดแล้วถามดู บางทีจะทราบเรื่องอะไรได้บ้าง"

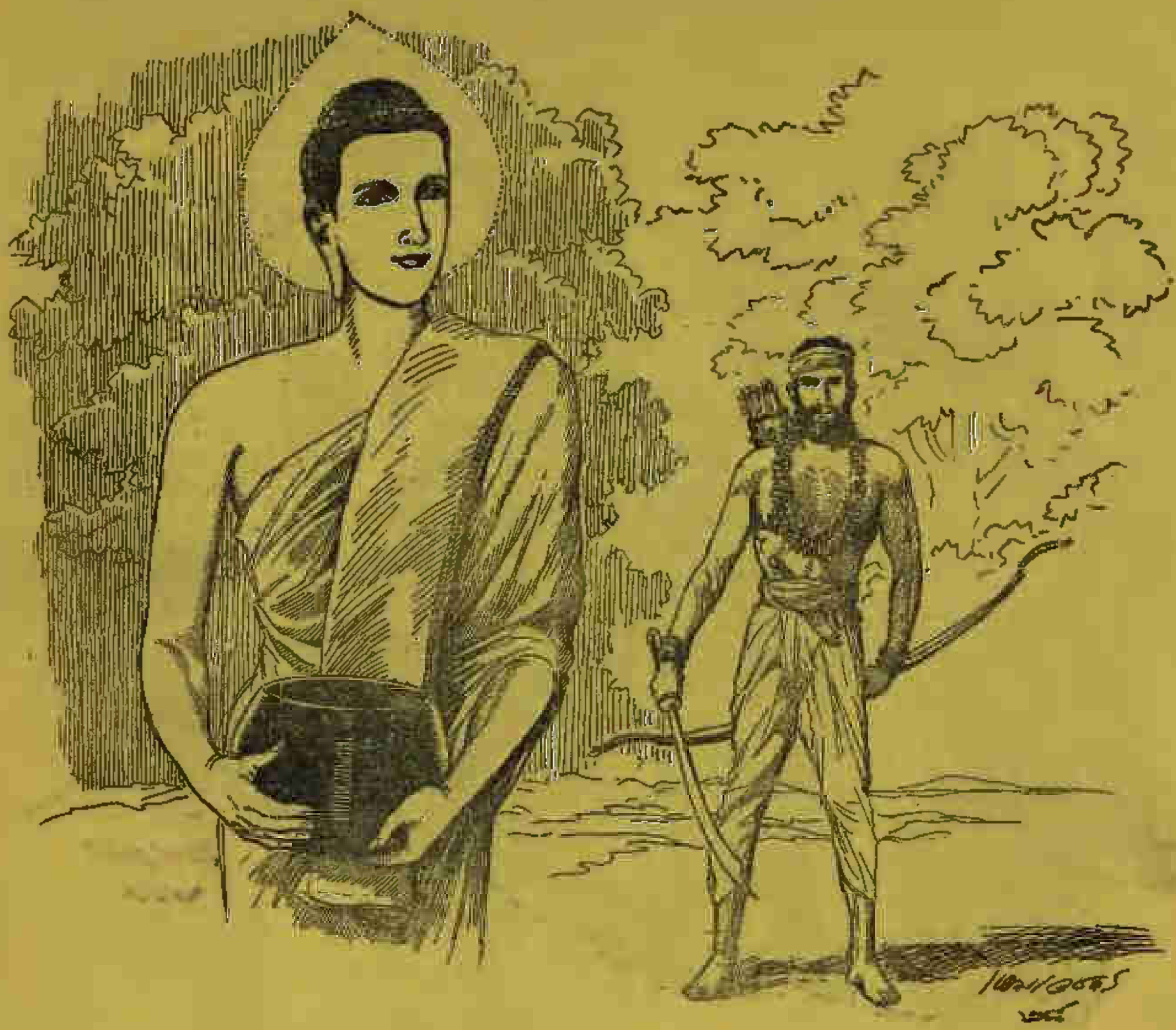

คิดแล้วองคุลิมาลก็หยุดวิ่ง ตะโกนไปว่า "*หยุดก่อนพระ !*" มีเสียงตอบมาว่า "*เราน่ะหยุดแล้ว องคุลิมาล ! ท่านต่างหากยังไม่หยุด ท่านจงหยุดซิ*" องคุลิมาลคิดในใจว่า "พระพวกศากยบุตรเหล่านี้ เป็นคนพูดจริงปฏิญญาจริง แต่ทำไมเดินไปเรื่อย ๆ จึงกล่าวว่า "*เราน่ะหยุดแล้วองคุลิมาล ท่านต่างหากยังไม่หยุด ท่านจงหยุดซิ*" เราจะต้องถามความข้อนี้ดู" แล้วจึงกล่าวถามขึ้นว่า

15/03/2565

"พระ ท่านเดินไปอยู่ แต่กล่าวว่าเราหยุดแล้ว และกล่าวถึงข้าพเจ้าผู้หยุดแล้วว่าไม่หยุด เมื่อเป็นเช่นนี้ การที่ท่านว่าท่านหยุด และว่าข้าพเจ้าไม่หยุดนั้นจะหมายความว่าอย่างไร ?" พระองค์ตรัสตอบว่า "ดูก่อน องคุลิมาล เราเลิกเบียดเบียนสัตว์ทั้งหลายแล้ว และวางศัสตราวุธแล้วตลอดไป ส่วนท่านสิ ไม่สำรวมในสัตว์ เที่ยวเบียดเบียนล้างผลาญชีวิตผู้อื่นไม่วางมือ เราจึงชื่อว่าหยุดแล้ว และท่านชื่อว่ายังไม่หยุด"

№94892

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสเช่นนี้ องคุลิมาลก็ได้สติ ตามธรรมดาองคุลิมาลเป็นคนเฉลียวฉลาด และรู้สึกผิดชอบดียิ่งคนหนึ่ง แต่ที่กลายเป็นคนโหดร้าย และฟั่นเฟือนไปในทางชั่ว ก็เพราะกังวลอยู่กับการประหัตประหารผู้อื่น ต้องตรากตรำลำบากในการบุกป่าฝ่าดง การกินการนอนที่กันดาร หาความสุขกายสุขใจมิได้ องคุลิมาลเหินห่างจากศีลธรรมตลอดกาลช้านาน เมื่อมาได้ฟังพระวาจาอันหลักแหลม นำให้นิยมในสันติสุข ของพระผู้มีพระภาค จึงรู้สึกชุ่มชื่นใจเหมือนคนเดินทางที่เหนื่อยอ่อน ได้พักผ่อนที่ร่มเงา และลงสนานกายในสระน้ำใสสะอาด

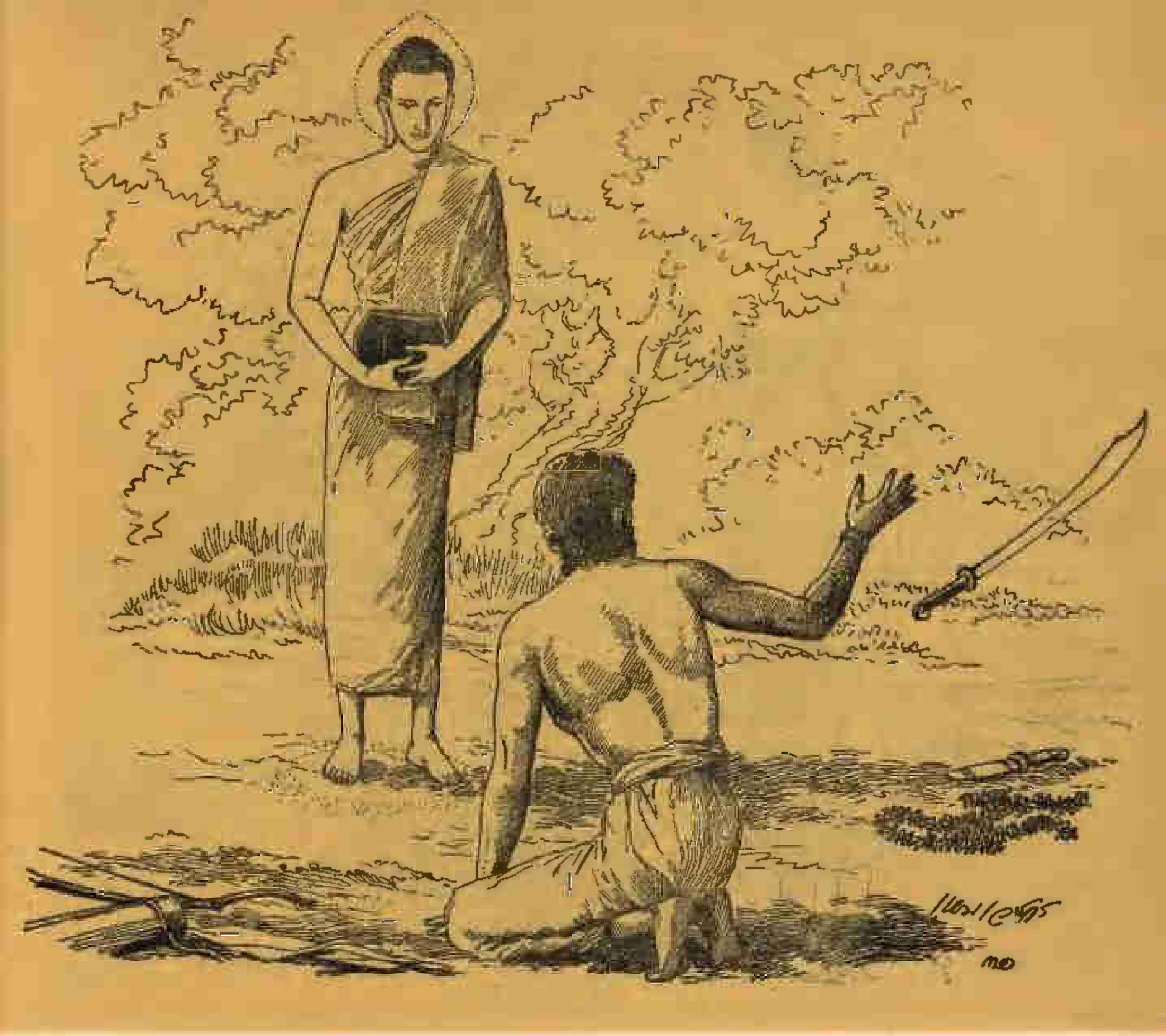

ขณะที่องคุลิมาลยืนตัวเปา ด้วยความเลื่อมใส ซาบซ่านในพระพุทธภาษิตอันสั้น แต่ดื่มซึ้งถึงใจอยู่นั้น เหตุผลทั้งหลายที่นำให้เกิดความรู้สึกผิดชอบ และความตระหนักในศีลธรรมก็มาปรากฏอย่างมากมาย ในที่สุด ก็เฉลียวใจคิดว่า หรือท่านผู้นี้จะเป็นพระสมณโคดม เจ้าชายสิทธัตถะ ผู้โอรสของพระนางมหามายา ครั้นได้พินิจพระพุทธลักษณะอันงดงาม มีสง่า ได้เห็นแววพระเนตรอันสำแดงพระมหากรุณาของพระองค์ จึงแน่ในว่า "บัดนี้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จมาโปรดเราแล้ว" เมื่อแน่ใจเช่นนั้น องคุลิมาลก็โยนอาวุธทิ้ง ยอบกายลงถวายบังคมแล้วกราบทูลว่า

"เป็นเวลานานเหลือเกินพระเจ้าข้า กว่าจะได้เสด็จมาโปรด ข้าพระองค์ได้สดับธรรมภาษิตของพระองค์แล้ว จักละเลิกบาปกรรมตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป" แล้วองคุลิมาลก็เข้าไปจนใกล้ กวายบังคมแทบพระบาท ทูลขอบรรพชาในพระพุทธศาสนา พระผู้มีพระภาคได้ประทานเอหิภิกขุอุปสัมปทาแก่พระองคุลิมาล แล้วเสด็จนำไปสู่เชตวนาราม เมืองสาวัตถี

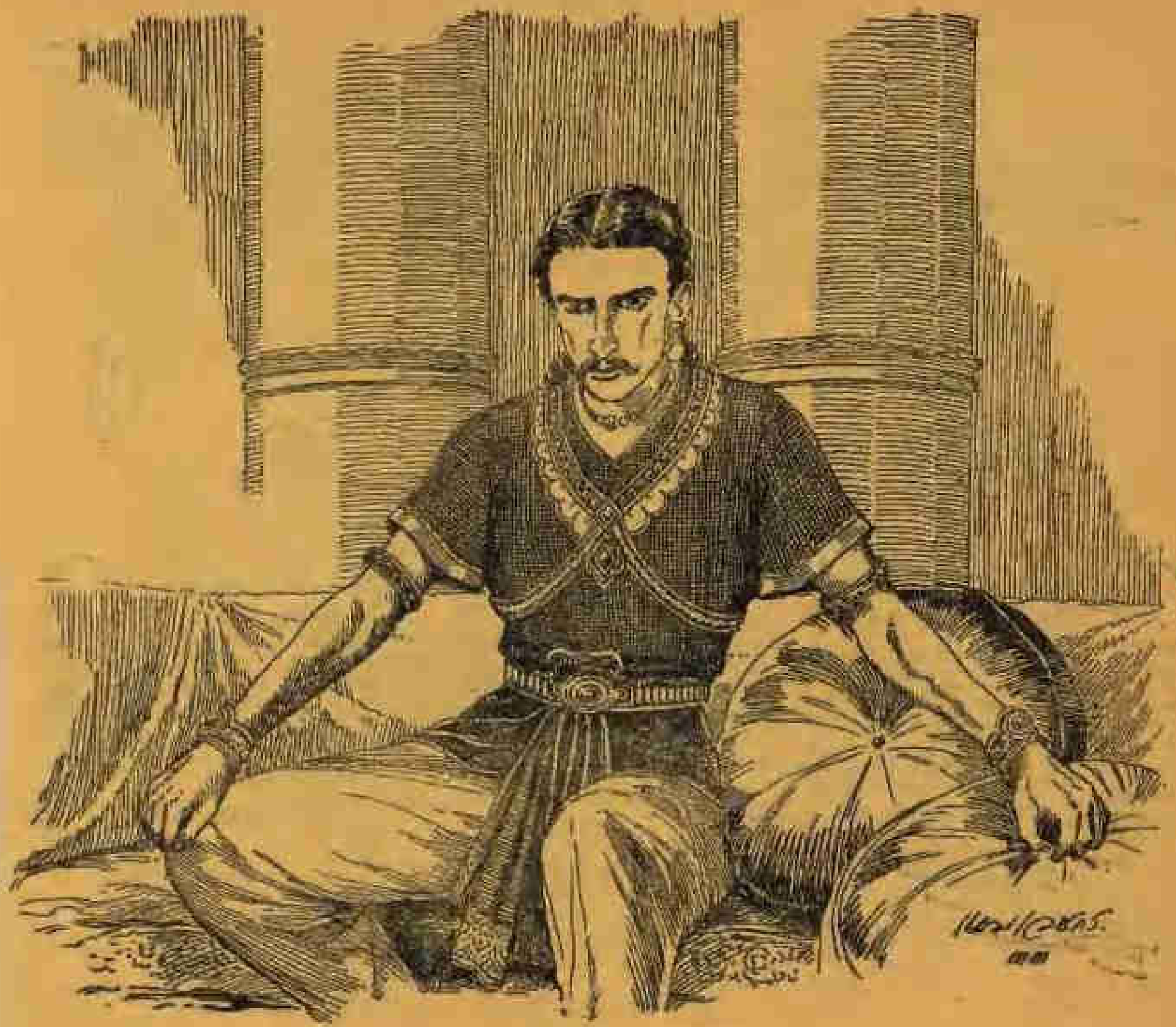

ใกล้ๆ กับเวลาที่พระผู้มีพระภาคเสด็จนำพระองคุลิมาลมาถึงเมืองสาวัตถี นั้น ภายในพระราชวังแห่งนครสาวัตถี พระเจ้าปเสนทิโกศล พระราชาผู้ครองพระนคร กำลังทรงหมกมุ่นครุ่นพระทัยในข่าวลือ เรื่องความโหดร้ายทารุณของโจรองคุลิมาล พระองค์ทรงได้รับคำร้องทุกข์จากชาวบ้านผู้ได้รับความเดือดร้อนเพราะองคุลิมาลแล้ว ก็ทรงตั้งพระทัยจะเสด็จไปปราบด้วยพระองค์เอง เพราะในสมัยนั้นผู้ที่เป็นประมุขจะต้องออกต่อสู้ด้วยตนเอง พร้อมกับไพร่พลของตน ไม่ว่าในการรบ และแม้ในการปราบโจรคนสำคัญ

พระเจ้าปเสนทิโกศล ทรงมีความเคารพเลื่อมใสในพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น ก่อนที่พระองค์จะเสด็จนำไพร่พลไปปราบองคุลิมาล พระองค์ได้เสด็จตรงไปยังเชตวมาราม เพื่อเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ด้วยทรงพระดำริว่า พระผู้มีพระภาคเจ้ามิได้สงเคราะห์เราด้วยประโยชน์ภายหน้าเท่านั้น ย่อมสงเคราะห์แม้ด้วยประโยชน์ปัจจุบัน เราไปครั้งนี้ถ้าไปดี พระผู้มีพระภาคคงจะแสดงพระอาการดุษณี ถ้าจะไปถูกฆ่าตาย เราคงได้สดับคำทั่วงด้วยอริยโวหาร

15/03/2565

เมื่อใกล้เชตวนาราม และสิ้นระยะทางที่ยานจะพึงไปได้แล้ว พระราชาก็เสด็จลงจากรถศึก ดำเนินด้วยพระบาทไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ถวายบังคมแล้วประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนหนึ่ง ส่วนพวกพลประจำม้าที่ตามเสด็จ ก็ถวายบังคมนั่งลดหลั่นถัดออกไป ขณะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ท่ามกลางภิกษุบริษัททอดพระเนตรเห็นพระเจ้าปเสนทิโกศล ทรงเครื่องรบมาถวายบังคมและประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งเช่นนั้น จึงตรัสปราศรัยว่า

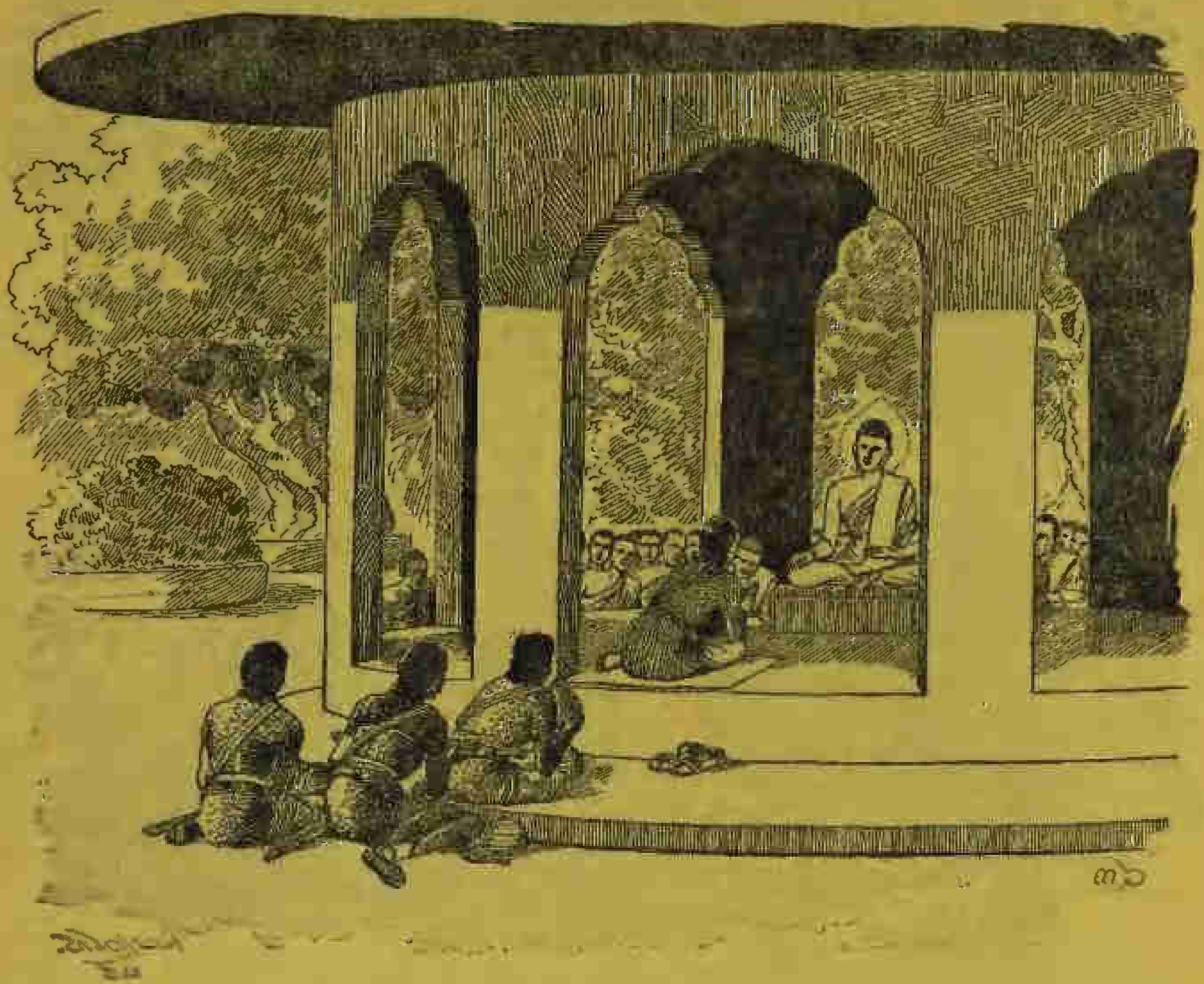

"มหาบพิตร พระเจ้าพิมพิสารจอมเสนาแคว้นมคธ เจ้าลิจฉวีแห่งเมืองไพศาลี หรือพระราชาที่เป็นปฏิปักษ์อื่น ๆ ทำให้พระองค์ทรงพิโรธ หรืออย่างไร?" พระเจ้าปเสนทิโกศลทูลตอบว่า "ไม่มีพระราชาใดกำเริบต่อกพระเจ้าข้า แต่มีโจรเกิดขึ้นในแคว้นของข้าพระองค์ชื่อองคุลิมาล เป็นคนโหดร้าย มีมือชุ่มด้วยโลหิตพอใจในการฆ่า การประหาร หาความปรานีในผู้ใดมิได้ มันทำหมู่บ้านมิให้เป็นหมู่บ้าน ทำนิคมชนบทมิให้เป็นนิคมชนบท มันฆ่ามนุษย์แล้วตัดนิ้วมือไว้ทำเป็นพวงมาลัยคล้องร่าง ข้าพระองค์จักปราบมัน"

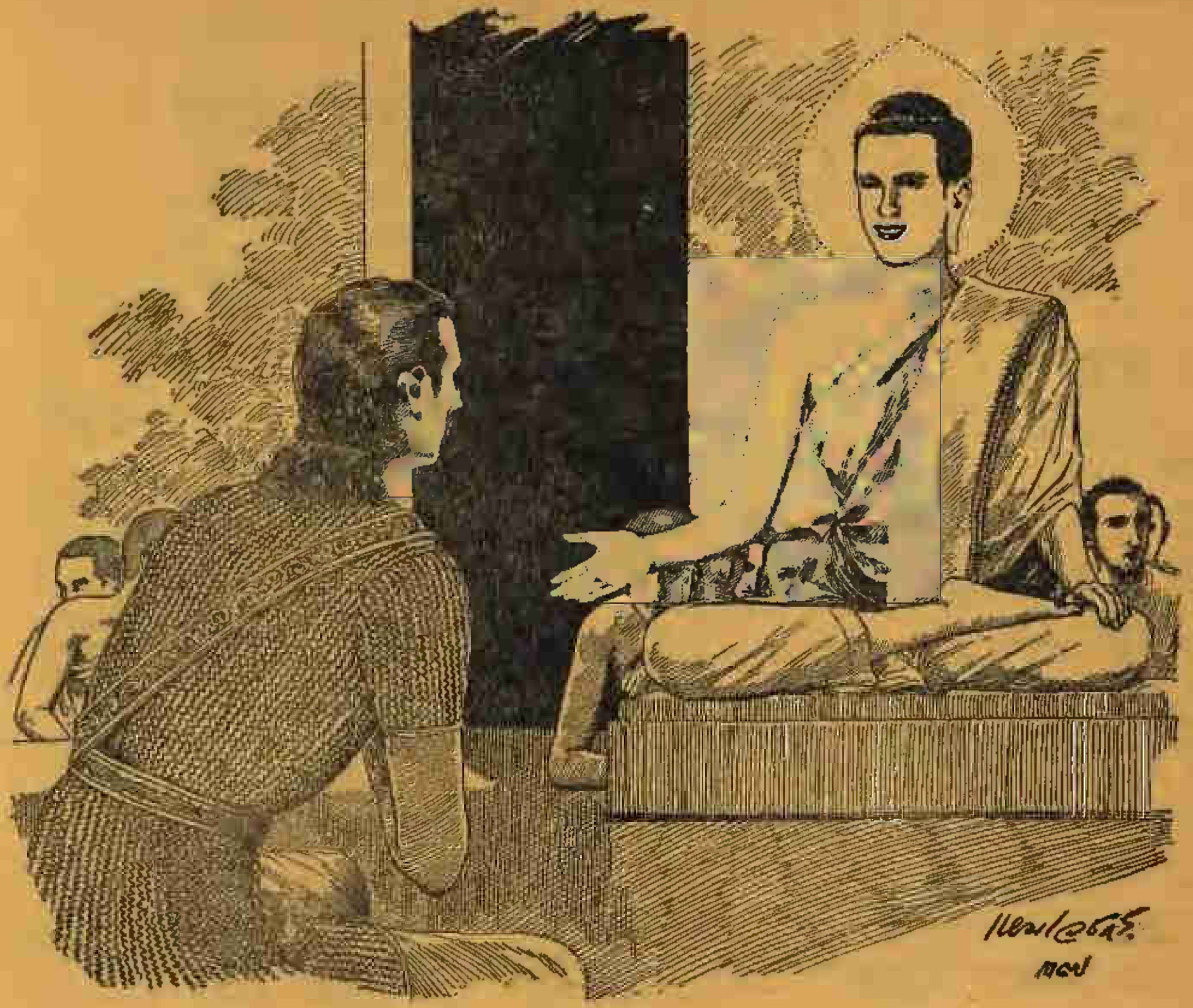

"มหาบพิตร ก็ถ้าพระองค์พบองคุลิมาลนั้นปลงผมและหนวด แล้วนุ่งห่มผ้าย้อมฝาด ออกจากเรือน บวช ไม่มีเรือน เว้นจากลักฉ้อ เว้นจากพูดเท็จ ฉันมื้อเดียว ประพฤติพรหมจรรย์ มีศีล มีกัลยาณธรรม ดังนี้ พระองค์จะทำอย่างไรกับองคุลิมาลนั้น" พระราชาทูลตอบว่า "พระเจ้าข้า ข้าพระองค์พึงอภิวาท พึงลุกขึ้นต้อนรับ หรือพึงนิมนต์ด้วยอาสนะ พึงถวายปัจจัย ๔ หรือพึงให้ความคุ้มครองอันเป็นธรรมแก่องคุลิมาลนั้น ก็แต่ว่าคนทุศีล มีธรรมอันลามกอย่างองคุลิมาลนั้น จักมีศีลสังวรเห็นปานนี้ มาแต่ไหน?"

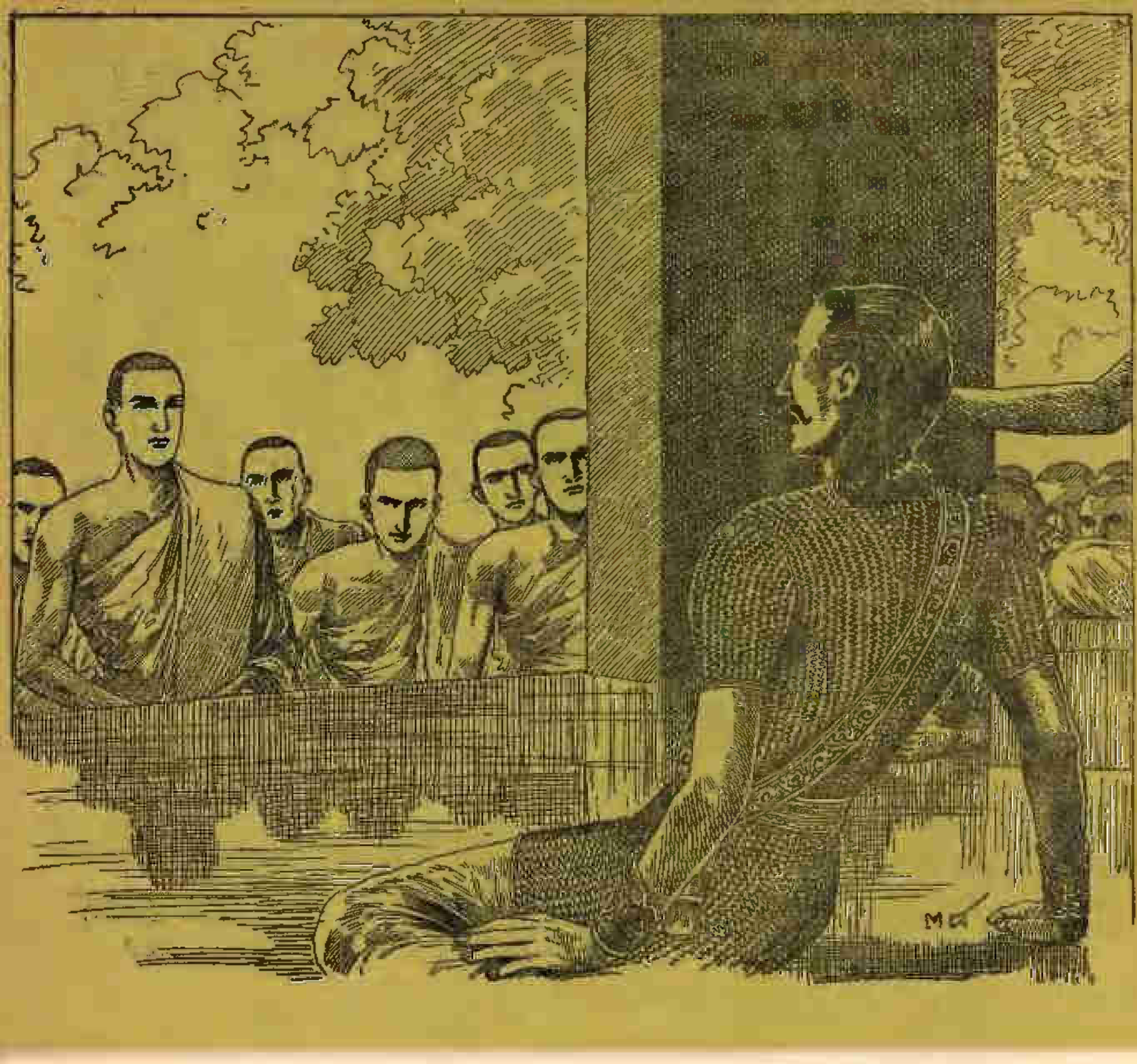

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาค ทรงยกพระหัตถ์ข้างขวาขึ้นชี้ไปทางภิกษุรูปหนึ่งซึ่งมีรูปร่างสูงใหญ่ นั่งอยู่ไม่ไกลนัก ด้วยพระดำรัสว่า "มหาบพิตร นี่คือองคุลิมาล" ด้วยพระดำรัสเพียงเท่านี้ พวกไพร่พลที่ตามเสด็จพระเจ้าปเสนทิโกศล และนั่งอยู่ถัด ๆ ไป แลดูตามพระหัตถ์ เห็นเป็นองคุลิมาลแน่ก็พากันเผ่นกระโจนอย่างไม่คิดชีวิต เพราะความตกใจกลัว ด้วยคิดว่าองคุลิมาลคงรู้ว่าพวกตนจะออกกำจัด จึงมาคอยดักจะทำร้ายที่เชตวนารามเสียก่อน เลยพากันหนีไป ทิ้งให้พระเจ้าปเสนทิโกศลประทับนั่งตะลึงเต็มไปด้วยความสะดุ้ง หวาดกลัวอยู่แต่พระองค์เดียว

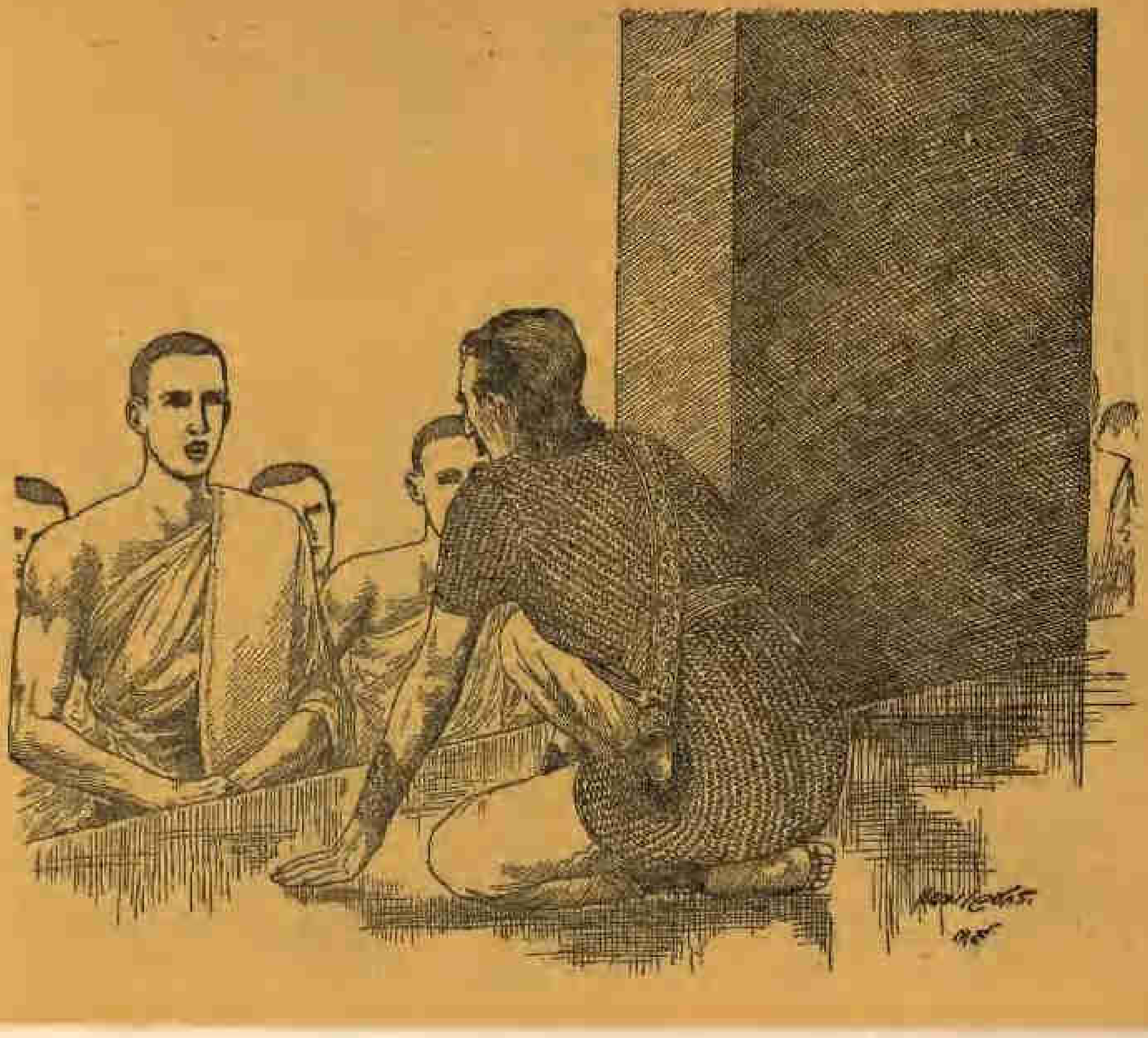

พระผู้มีพระภาค ทรงทราบความที่พระเจ้าปเสนทิโกศล ตกพระหฤทัยกลัวจึงตรัสว่า "อย่ากลัวเลย มหาบพิตร อย่ากลัวเลย มหาบพิตร บัดนี้ภัยซึ่งจะเกิดแต่องคุลิมาลไม่มีอีกแล้ว" เมื่อได้ทรงสดับดังนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลก็คลายความสะดุ้งตกพระหฤทัย จึงเข้าไปหาพระองคุลิมาลแล้วตรัสว่า "พระผู้เป็นเจ้าองคุลิมาลของข้าพเจ้าหรือนี่ ?" มีเสียงตอบอันชัดเจน ค่อนข้างดัง และห้าวหาญแต่เต็มไปด้วยความสุภาพมาจากภิกษุรูปนั้นว่า "ขอถวายพระพรอาตมภาพนี้แหละ คือ องคุลิมาล"

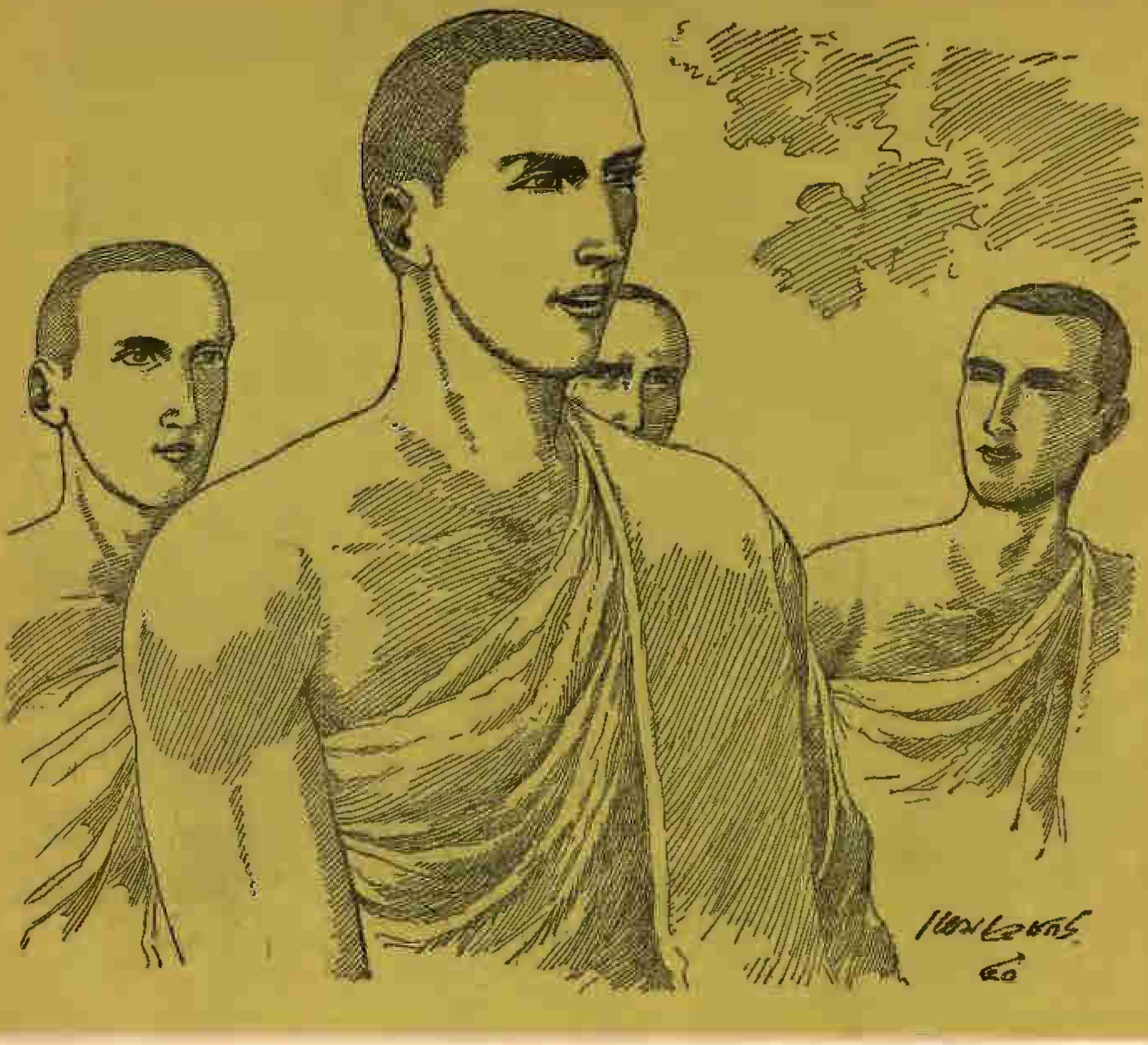

พระราชาตรัสถามต่อไปว่า "ประทานโทษเถิด โยมทั้งสองของพระผู้เป็นเจ้านั้นสกุลว่ากระไร ?" "ขอถวายพระพร โยมชายของอาตมภาพตระกูลคัคคะ และโยมหญิงตระกลมันตานี" เมื่อทรงทราบดังนั้น พระราชาได้ทรงรับจะเป็นผู้ถวายปัจจัย ๔ แก่พระองคุลิมาล แต่พระองคุลิมาล ถือการอยู่ป่าเที่ยวบิณฑบาต ทรงผ้าบังสุกุล และทรงผ้า ๓ ผืนเป็นวัตร จึงถวายพระพรว่า "มหาบพิตร ไตรจีวรของอาตมภาพบริบูรณ์แล้ว ขอพระองค์อย่าได้ทรงเป็นกังวลเลย"

ลำดับนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศล เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ถวายบังคมประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วทูลว่า "อัศจรรย์ยิ่งนัก พระเจ้าข้า เรื่องไม่เคยมีมามีขึ้น คือข้อที่พระองค์ฝึกผู้ที่ใครๆ ฝึกไม่ได้ สงบผู้ที่ใครๆให้สงบไม่ได้ ระงับผู้ที่ใคร ๆ ให้ระงับไม่ได้ พระผู้เป็นเจ้าองคุลิมาลนี้ ข้าพระองค์ไม่อาจจะฝึกได้แม้ด้วยอาชญา แม้ด้วยศัสตรา แต่พระผู้มีพระภาคก็ทรงฝึกแล้วโดยมิต้องใช้อาชญาและศัสตรา ข้าพระองค์มีกิจธุระมาก บัดนี้จักทูลลากลับไปก่อน" เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้ารับลาแล้ว พระเจ้าปเสนทิโกศลก็ลุกจากอาสนะถวายบังคมทำประทักษิณแล้วหลีกไป

พระองคุลิมาล ได้พำนักอยู่ ณ กุฎีน้อยในเชตวนารามนี้ ชีวิตใหม่ของท่านตรงกันข้ามกับที่เป็นมาแล้ว แทนการจับอาวุธประหัตประหารผู้อื่นอย่างเหี้ยมโหด ท่านกลับได้รับอบรมให้เอื้อเฟื้อ แม้ในชีวิตของสัตว์เล็ก ๆ ที่กวนกัดให้รำคาญ น้ำใช้น้ำฉันก็จะต้องตรวจตรา และกรองเสียก่อน เพื่อความสวัสดีแห่งชีวิตของสัตว์ที่อาศัยอยู่ในน้ำนั้น กิริยาอาการทั้งกายและวาจา ก็อยู่ในระเบียบมรรยาทที่ดี มีแต่ความสุภาพไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนตนและผู้อื่น ในทางจิตใจนั้นเล่า พระตถาคตเจ้าก็ทรงสั่งสอนให้รู้จักคำว่าเมตตากรุณาอันเป็นคำไพเราะและอำนวยความร่มเย็นเป็นสุขแก่สัตว์โลก

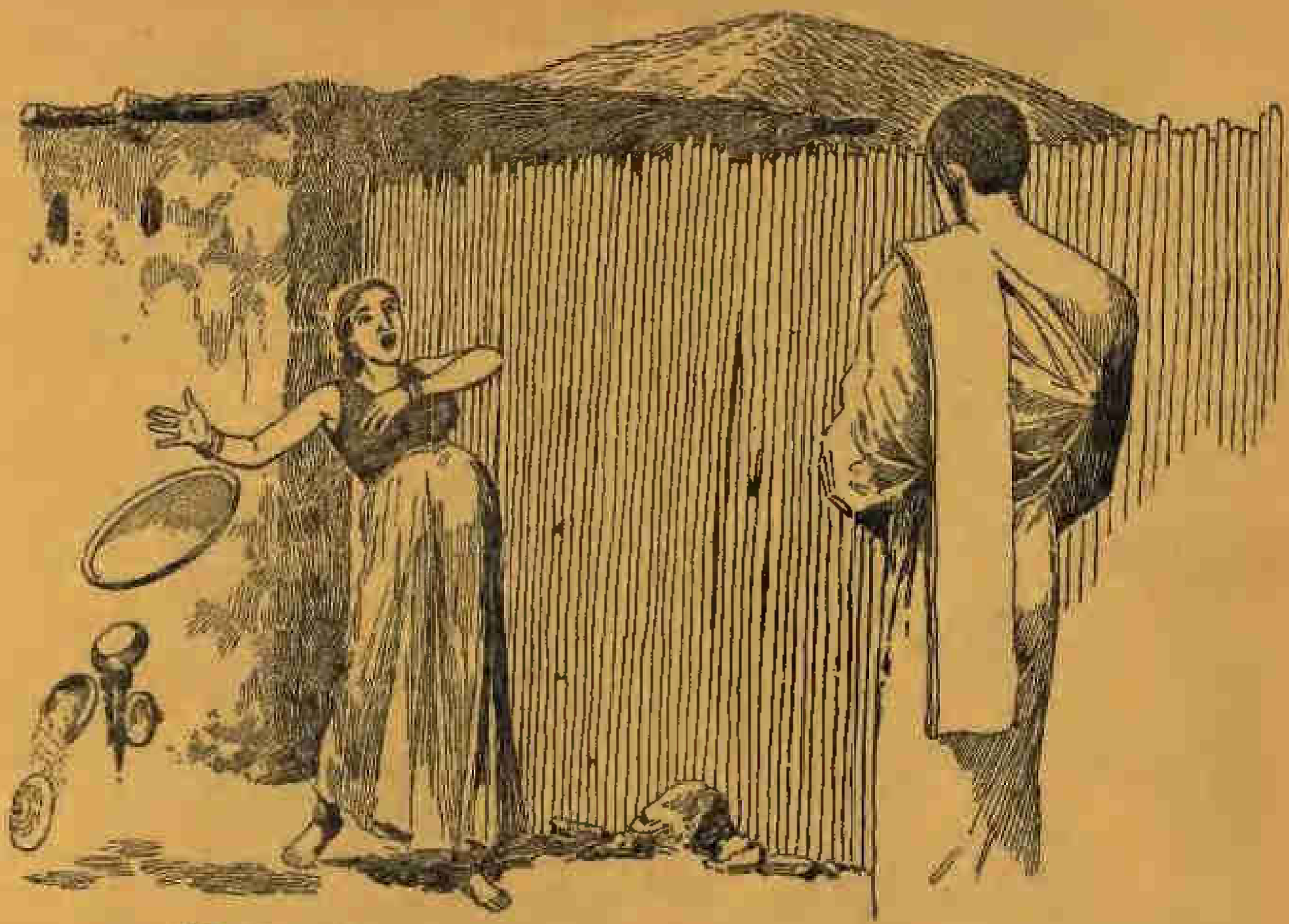

ในการบิณฑบาต พระองคุลิมาลก็เป็นผู้สันโดษ ยินดีฉันเฉพาะอาหารเท่าที่ได้มาจากการบิณฑบาต แม้บางวันจะบิณฑบาตได้อาหารเพียงเล็กน้อย หรือไม่ได้เลย ท่านก็มีความอดทนไม่กระวนกระวาย มีเรื่องเล่าว่า วันหนึ่งพระองคุลิมาลเข้าไปบิณฑบาตในเมืองสาวัตถี ได้พบสตรีมีครรภ์แก่จวนคลอดคนหนึ่ง นางมีศรัทธาจะถวายอาหารบิณฑบาตแก่ท่าน แต่พอเข้าใกล้จำได้ว่าท่าน คือ "องคุลิมาล" นางก็ตกใจกลัวจนล้มตัว วิ่งหนีไปติดรั้วและล้มลง

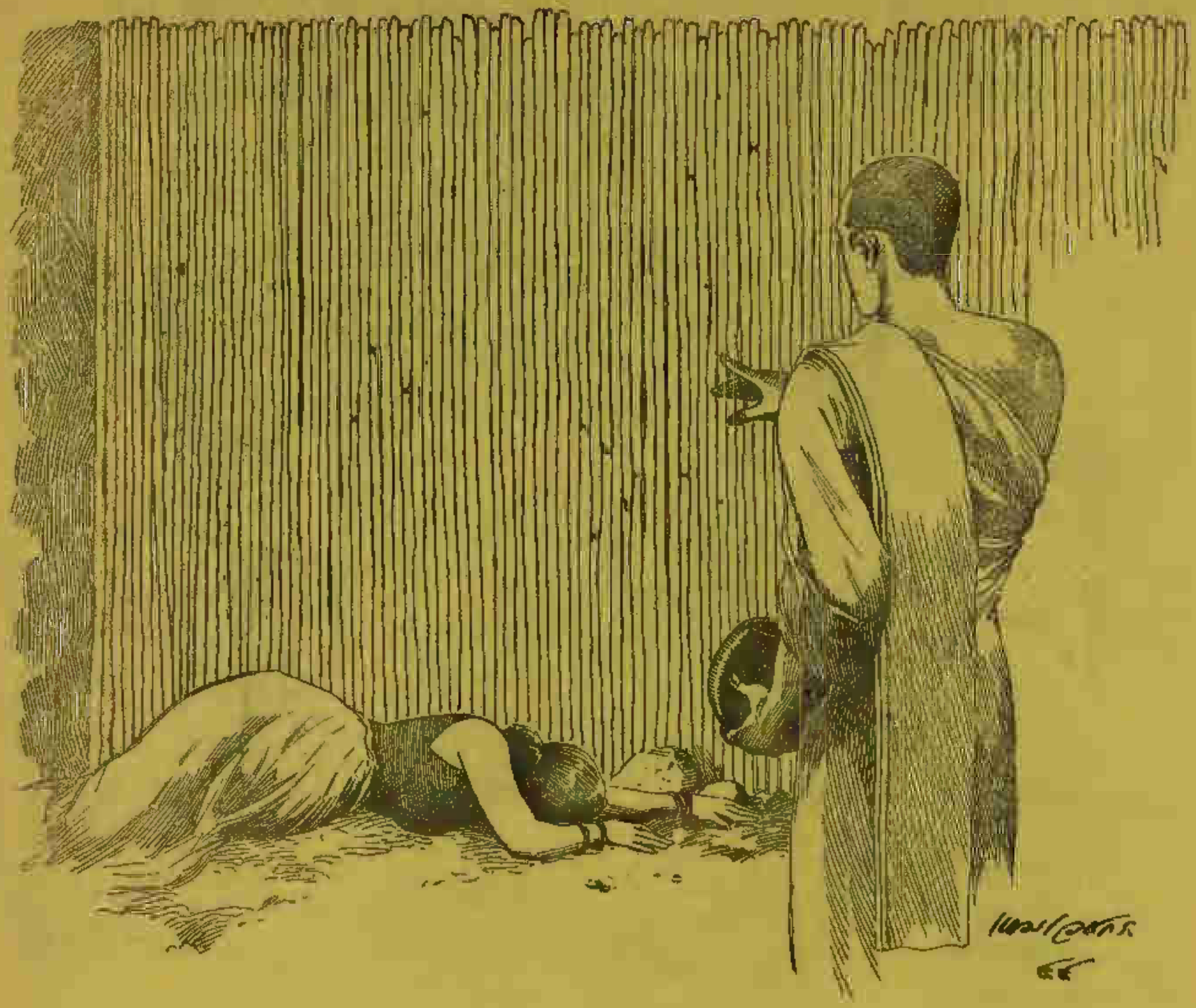

พระองคุลิมาล มีความสงสารสตรีนั้นเป็นอย่างยิ่ง แต่ท่านไม่เห็นทางอื่นที่จะช่วยนางได้ จึงได้กระทำสัจจกิริยา โดยตั้งสัจจาธิษฐานดัง ๆ ให้ได้ยินว่า "ดูก่อนน้องหญิง เพราะเหตุที่เราผู้เกิดแล้วโดยอริยชาติ มิได้แกล้งฆ่าสัตว์ตัดชีวิตทั้งที่รู้อยู่ ด้วยสัจจะนั้น ขอความสวัสดีจงมีแก่ตัวท่าน และบุตรในครรภ์ของท่าน" พอสิ้นเสียงสัจจาธิษฐาน สตรีนั้นก็กลับคืนสติเป็นปรกติ และได้คลอดบุตรโดยสะดวกมีความสวัสดีทั้งมารดาและทารก

ต่อมาท่านพระองคุลิมาล หลีกออกจากหมู่แต่ผู้เดียวเป็นผู้ไม่ประมาท บำเพ็ญเพียรอยู่ ก็ได้บรรลุที่สุดแห่งพรหมจรรย์เป็นพระอรหันต์องค์หนึ่งในโลก เมื่อได้บรรลุอรหัตตผลแล้ว ในเช้าวันรุ่งขึ้น พระองคุลิมาลได้นุ่งห่มตามสมณวัตต์ ถือบาตรครองจีวรเข้าสู่เมืองสาวัตถีเพื่อบิณฑบาต ก้อนดิน ท่อนไม้ และก้อนหิน ก้อนกรวด อันใด ที่คนทั้งหลายขว้างปาไปด้วยความประสงค์จะไล่กาบ้าง สุนัขบ้าง ก็มีเหตุบังเอิญให้ก้อนดินก้อนหินเป็นต้นนั้น มาต้องกายของท่านจนกระทั่งศีรษะแตกมีโลหิตไหลโชมกาย มีบาตรแตก มีสังฆาฏิวิ่น แต่ท่านองคุลิมาลก็คงเดินด้วยอาการสำรวม มีความอดทนต่อทุกขเวทนานั้น และได้เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าทั้งที่ยังมีโลหิตโชมกายอยู่

พระศาสดา ผู้เป็นดวงตาของโลก มีพระหฤทัยกรุณาในหมู่สัตว์ ได้ทอดพระเนตรเห็นพระองคุลิมาล เดินมาแต่ไกล ก็ตรัสเรียกให้เข้ามาแล้วทรงปลอบโยนด้วยพระกระแสเสียงอันสำแดงพระเมตตากรุณาอย่างลึกซึ้งว่า "ดูก่อน ผู้สืบวงศ์อันประเสริฐ ท่านจงอดทนเถิด ดูก่อนผู้ประพฤติพรหมจรรย์ ท่านจงอดทนเถิด ท่านได้ทำกรรมอันใดไว้ คือการปลงชีวิตมนุษย์ทั้งหลาย อันจักเป็นเหตุให้หมกไหม้ในนรก สิ้นร้อยปีพันปีเป็นอันมาก บัดนี้ท่านได้รับผลของกรรมนั้นในปัจจุบันแล้ว"*

---

*แสดงว่า กรรมที่ท่านพระองคุลิมาลกระทำไว้ให้ผลเป็นอโหสิกรรมแล้ว หมดโอกาสที่จะให้ผลในภพต่อ ๆ ไป เพราะท่านบรรลุอรหัตตผลในชาตินี้ เป็นผู้สิ้นชาติสิ้นภพ มีความไม่เกิดอีกเป็นธรรมดา

15/05/2025